

**W.P. Davidse**

**PR No. 31-86**

**A. den Dulk**

**H. Harmsma**

**J. de Jager**

**P. Salz**

**VISSERIJ IN CIJFERS 1986**

**September 1987**

**Landbouw-Economisch Instituut**

**Afdeling Visserij**

## REFERAAT

### VISSERIJ IN CIJFERS 1986

Davidse, W.P., A. den Dulk, H. Harmsma, J. de Jager en P. Salz  
Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1987  
45 p., tab, Eng. samenvatting

Deze jaarlijks verschijnende publikatie bevat gegevens over de bedrijfsresultaten per vaartuig en de sectorale aggregaties voor zee-, kust- en mosselvisserij in de periode 1980-1986.

Evenals in 1985, zijn de resultaten van de kottervisserij in 1986 verder verbeterd, vooral dankzij de scherp dalende olieprijs. In de grote zeevisserij stagneerde het resultaat doordat de kosten en de opbrengsten in gelijke mate gedaald zijn. In de mosselcultuur waren de resultaten aanzienlijk beter dan in het seizoen 85/86.

De financiële positie van de kottervisserij verbeterde aanzienlijk. Gemiddeld konden de ondernemers aan hun financieringsverplichtingen goed voldoen. Slechts een aantal kleinere kotters vormden hierop een uitzondering.

Op fiscale basis berekende resultaten in de kottersector waren veel gunstiger dan bedrijfseconomische. Hoewel voor (internationale) vergelijkingen vaak geen andere maatstaf beschikbaar is moet het gebruik van fiscale cijfers echter voorzichtig geschieden.

Visserij/Bedrijfsuitkomsten/Kottervisserij/Grote zeevisserij/  
Mosselcultuur/Sectorresultaten/Financiële positie/Investerings

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

# Inhoud

|                                                       | Blz. |
|-------------------------------------------------------|------|
| WOORD VOORAF                                          | 5    |
| SAMENVATTING                                          | 7    |
| SUMMARY                                               | 9    |
| 1. ALGEMEEN OVERZICHT AANVOERSECTOR                   | 11   |
| 2. KOTTERVISSERIJ                                     | 14   |
| 2.1 De vloot                                          | 14   |
| 2.2 Bedrijfsresultaten per vaartuig                   | 15   |
| 2.3 Bedrijfsresultaten per tak van visserij           | 18   |
| 3. FINANCIËLE POSITIE KOTTERVISSERIJ                  | 23   |
| 4. GROTE ZEEVISSERIJ                                  | 26   |
| 4.1 De vloot                                          | 26   |
| 4.2 Bedrijfsresultaten                                | 27   |
| 5. MOSSELCULTUUR                                      | 30   |
| 5.1 Aantal bedrijven en vloot                         | 30   |
| 5.2 Aanvoer en opbrengst                              | 30   |
| 5.3 Bedrijfsresultaten                                | 31   |
| 6. TOTALE RESULTATEN PER SECTOR                       | 35   |
| 6.1 Kottervisserij                                    | 35   |
| 6.2 Grote zeevisserij                                 | 39   |
| 6.3 Mosselcultuur                                     | 40   |
| BIJLAGE: Overzicht van de Nederlandse quota 1984-1987 | 43   |

## CONTENTS

|                                                | Page |
|------------------------------------------------|------|
| INTRODUCTION                                   | 5    |
| SUMMARY                                        | 7    |
| ENGLISH SUMMARY                                | 9    |
| 1. GENERAL SURVEY OF THE FISHING SECTOR        | 11   |
| 2. NEAR WATER FISHERIES                        | 14   |
| 2.1 The fleet                                  | 14   |
| 2.2 Financial results per vessel               | 15   |
| 2.3 Financial results per type of gear         | 18   |
| 3. FINANCIAL POSITION OF NEAR WATER FISHERIES  | 23   |
| 4. MIDDLE WATER FISHERIES                      | 26   |
| 4.1 The fleet                                  | 26   |
| 4.2 Financial results per vessel               | 27   |
| 5. MUSSEL CULTURE                              | 30   |
| 5.1 Number of enterprises and fleet            | 30   |
| 5.2 Landings and proceeds                      | 30   |
| 5.3 Financial results per enterprise           | 31   |
| 6. AGGREGATE FINANCIAL RESULTS PER SECTOR      | 35   |
| 6.1 Near water fisheries                       | 35   |
| 6.1 Middle water fisheries                     | 39   |
| 6.2 Mussel culture                             | 40   |
| ANNEX: Quota's of the Netherlands, 1984 - 1987 | 43   |

## Woord vooraf

De reeks "Visserij in cijfers" beoogt voor de belangrijkste takken van de Nederlandse visserij - kottervisserij, grote zeevisserij en mosselcultuur - een beknopt overzicht te geven van de bedrijfsresultaten en de financiële positie.

Het niet meer beschikbaar zijn van een nationale aanvoerstatistiek bemoeilijkt enerzijds de samenstelling van relevante cijfers en heeft er anderzijds toe geleid dat het hoofdstuk over marktontwikkelingen sinds enige jaren niet meer is opgenomen. Dankzij de medewerking van diverse instellingen kon toch een volledig beeld van de zeevisserij en de mosselcultuur worden verkregen.

Voor de kottervisserij en de grote zeevisserij zijn opbrengstcijfers en enkele kostengegevens uit de bedrijfseconomische boekhoudingen aangevuld met ramingen van de overige kosten. Voor de mosselcultuur zijn op basis van bewerkte fiscale jaarstukken in het verleden, de bedrijfsresultaten in het laatste seizoen geraamd onder gebruikmaking van opbrengstgegevens van de veiling.

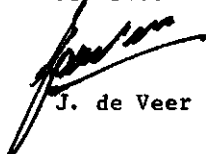
Voor de genoemde sectoren zijn ter vergelijking definitieve cijfers van een aantal voorgaande jaren vermeld. Bovendien zijn sectorresultaten vermeld.

In het hoofdstuk over de financiële positie van de kottervisserij is ingegaan op de vermogenspositie van de bedrijven in deze sector alsmede op de ruimte voor het voldoen aan financieringsverplichtingen.

Aan de totstandkoming van de publikatie hebben verschillende medewerkers van de afdeling Visserij een bijdrage geleverd. Genoemd worden hier Drs. W.P. Davidse voor het hoofdstuk over de financiële positie, A. den Dulk voor de rentabiliteitsgegevens van de kottervisserij, J. de Jager voor de rentabiliteitsgegevens van de grote zeevisserij en Drs. H. Harmsma voor de rentabiliteitsgegevens van de mosselcultuur. De basisgegevens werden verzameld en bewerkt door de documentatiesectie van de afdeling Visserij, met name de heren S. Eppinga, A. van der Harst, C.E.F. Pronk, C. de Ruyter en C. Taal. De verantwoordelijkheid voor de eindredactie lag bij P. Salz.

Tenslotte is een woord van dank op zijn plaats aan de vele reders, schippers-eigenaren en mosselkwekers, die op basis van vrijwilligheid de gegevens beschikbaar hebben gesteld voor de berekening van de bedrijfsresultaten en de financiële positie. Daarbij moet tevens de veelal zeer prettige samenwerking met een aantal administratie- en accountantskantoren worden vermeld.

De Directeur,



J. de Veer

Den Haag, september 1987

## Samenvatting

### Kottervisserij

De investeringen hebben zich in 1986 gehandhaafd op het niveau van 1985, wat ongeveer 40% lager is dan in de twee voorgaande jaren. De totale besomming is met ongeveer 5% gedaald, een ontwikkeling die zich in de meeste PK-groepen heeft gemanifesteerd. Echter de sterke daling van de olieprijs, van 70 ct./l in 1985 naar gemiddeld 34 ct./l in 1986, heeft tot een besparing aan brandstofkosten van ruim 120 miljoen gulden geleid zodat zowel de beloning van de bemanning als het netto bedrijfseconomisch resultaat aanzienlijk zijn gestegen. De verbetering werd vooral bij de grotere kotters gerealiseerd. Het netto-resultaat van de meeste groepen van kotters onder 300 pk bleef ook in 1986 negatief.

### Financiële positie kottervisserij

Als gevolg van de verbeterde bedrijfsresultaten werd de solvabiliteit gemiddeld beter zodat men meestal ruim aan de financieringsverplichtingen kon voldoen. Een uitzondering vormt nog de groep middenslagkotters. In deze categorie, met veel relatief duur aangeschafte tweedehands schepen, was een aantal bedrijven niet in staat om het normale aflossingsschema te volgen.

### Grote zeevisserij

De vlootcapaciteit verminderde in deze sector doordat er in totaal negen schepen aan de vloot zijn onttrokken, waarvan zeven naar Peru werden verkocht, terwijl slechts twee nieuwe in de vaart zijn gebracht. De totale opbrengsten daalden meer dan de kosten, zodat de arbeidsopbrengst ook is gedaald. Echter door lagere loonaanspraken verminderde ook het netto-tekort. De bedrijven blijken moeite te hebben de exploitatie, met inbegrip van activiteiten als het overnemen van vangsten van buitenlandse vaartuigen, binnen het raam van de geldende vangstbeperkingen sluitend te houden.

### Mosselcultuur

In het seizoen 86/87 is de totale produktie met 42.000 ton gedaald ten opzichte van het seizoen 85/86. Doordat de invoer beperkt is gebleven zijn de prijzen meer dan proportioneel gestegen zodat ook de besomming met ongeveer 18% (10 miljoen gulden) is toegenomen. Desondanks is de positie van de kleine bedrijven opnieuw verslechterd, terwijl vooral de grote hun netto-resultaat aanzienlijk hebben verbeterd.

## Summary

The report contains a description of the economic and financial results of near water fisheries, middle water fisheries and mussel culture in the period 1980-1986.

### Near water fisheries

In 1986 the investments have remained on the level of 1985, which is about 40% lower than in the two previous years. The total gross revenues of the near water fleet have dropped by fl. 42 million to some fl. 758 million. Most of the distinguished HP-groups have followed this trend. However, the sharp fall of oil prices cut the total fuel costs by over fl. 120 million so that the crew share as well as the net economic results have increased considerably. Especially the larger vessels have improved their economic position. On the other hand the net results of the Eurocutters (under 300 HP) have in many cases remained negative.

The financial analysis on the basis of tax definitions has shown even better results than the economic one, indicating a further improvement of the solvability of the sector and of its potential to meet its financial obligations. The financial approach omits costs of labour of sea-going vessel owners, interest on own capital and extra depreciation related to rising replacement prices for vessels. These costs are taken into account in the economic calculations. As such the economic results are a better basis to judge upon the long term continuity of the enterprises.

### Mussel culture

The total production of the 86/87 season has dropped by some 42.000 tons as compared to 85/86. However, due to limited imports a strong price rise has led to total gross revenues 18% above the 1985/86 level. The economic position of the larger enterprises has improved, but that of the small ones has deteriorated.

**Tabel 1.1 Totaaloverzicht van de vloot van de zeevisserij en de mosselcultuur (per 31 december)**

|                              | 1980        | 1981        | 1982        | 1983        | 1984        | 1985        | 1986 1)     |
|------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>Aantal vaartuigen:</b>    |             |             |             |             |             |             |             |
| - kottervisserij             | 535         | 563         | 567         | 595         | 625         | 610         | 607         |
| - grote zeevisserij          | 22          | 24          | 26          | 28          | 27          | 22          | 15          |
| - mosselcultuur              | 82          | 82          | 82          | 81          | 80          | 78          | 79          |
| <b>Totaal</b>                | <b>639</b>  | <b>669</b>  | <b>675</b>  | <b>704</b>  | <b>732</b>  | <b>710</b>  | <b>701</b>  |
| <b>Totaal motorvermogen;</b> |             |             |             |             |             |             |             |
| <b>in 1.000 pk:</b>          |             |             |             |             |             |             |             |
| - kottervisserij             | 384         | 430         | 450         | 498         | 525         | 534         | 538         |
| - grote zeevisserij          | 45          | 54          | 64          | 74          | 82          | 75          | 66          |
| - mosselcultuur              | 25          | 25          | 26          | 26          | 26          | 26          | 27          |
| <b>Totaal</b>                | <b>454</b>  | <b>509</b>  | <b>541</b>  | <b>598</b>  | <b>633</b>  | <b>635</b>  | <b>631</b>  |
| <b>Aantal vaartuigen met</b> |             |             |             |             |             |             |             |
| <b>een ouderdom van:</b>     |             |             |             |             |             |             |             |
| 0 - 10 jaar                  | 227         | 248         | 258         | 271         | 256         | 235         | 244         |
| 11 - 20 jaar                 | 204         | 189         | 175         | 178         | 189         | 196         | 182         |
| meer dan 20 jaar             | 208         | 232         | 242         | 255         | 287         | 279         | 275         |
| <b>Totaal</b>                | <b>639</b>  | <b>669</b>  | <b>675</b>  | <b>704</b>  | <b>732</b>  | <b>710</b>  | <b>701</b>  |
| <b>Aantal opvarenden:</b>    |             |             |             |             |             |             |             |
| - kottervisserij             | 2359        | 2573        | 2592        | 2833        | 2960        | 3016        | 2941        |
| - grote zeevisserij          | 439         | 468         | 527         | 567         | 586         | 490         | 390         |
| - mosselcultuur              | 255         | 245         | 242         | 241         | 240         | 235         | 237         |
| <b>Totaal</b>                | <b>3053</b> | <b>3286</b> | <b>3361</b> | <b>3641</b> | <b>3781</b> | <b>3741</b> | <b>3568</b> |

1) Voorlopige cijfers.

Bron: Directie van de Visserijen; Scheepvaart-Inspectie;  
Produktschap voor Vis en Visprodukten; LEI.

## 1. Algemeen overzicht aanvoersector

### Investerings in de vloot

Het totaal aantal schepen is in 1986 voor een tweede achtereenvolgende jaar gedaald, tot 701 eenheden. De daling heeft zich zowel onder de kotters als onder de trawlers voorgedaan. De mosselvloot is met een schip gegroeid. Het totaal motorvermogen is gedaald. Terwijl het vermogen in de kottervisserij en mosselcultuur licht is gestegen, is dat van de grote zeevisserij gedaald. De concentratie van bedrijven zette zich binnen de mosselcultuur voort.

De investeringen in de vloot zijn met bijna 18% gestegen ten opzichte van 1985, maar zijn nog altijd 33% onder het niveau van de jaren 1983-84 gebleven. Het aantal verlengingen is belangrijk gestegen, terwijl het aantal nieuwe schepen en motoren licht is gedaald. De nieuwbouw in de kottervisserij was voorts in twee groepen geconcentreerd, de Eurokotters en de boomkorvaartuigen met meer dan 2000 pk.

De ontwikkeling van de werkgelegenheid aan boord weerspiegelde die van de vloot: een daling in de zeevisserij en een kleine toename in de mosselcultuur.

### Besomming

De totale besomming is gedaald, door de teruggang in de opbrengsten van de zeevisserij van 991 naar 921 miljoen gulden. De opbrengst van de mosselcultuur is daarentegen met 39% gestegen dankzij de zeer hoge prijzen.

Opgemerkt wordt dat, wegens gebrek aan gegevens de opbrengst van de kokkelvisserij niet in het totaal is begrepen. Verwacht mag worden dat het hierbij gaat om enkele tientallen miljoenen guldens.

Tabel 1.2 Overzicht van de investeringen in de visserij 1)

|                             | 1980 | 1981 | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 |
|-----------------------------|------|------|------|------|------|------|------|
| <b>KOTTERVISSERIJ</b>       |      |      |      |      |      |      |      |
| Investerings in mln gld. 2) | 128  | 139  | 109  | 164  | 162  | 102  | 102  |
| Aantal nieuwe schepen       | 31   | 30   | 24   | 30   | 31   | 23   | 20   |
| Aantal andere schepen 3)    | 10   | 8    | 5    | 3    | 3    | 3    | -    |
| Aantal verlengingen e.d.    | 5    | 7    | 2    | 7    | 7    | 3    | 11   |
| Aantal motoren              | 12   | 17   | 24   | 37   | 38   | 27   | 20   |
| <b>GROTE ZEEVISSERIJ</b>    |      |      |      |      |      |      |      |
| Investerings in mln gld. 2) | 32   | 55   | 61   | 59   | 79   | 34   | 59   |
| Aantal nieuwe schepen       | 1    | 3    | 3    | 2    | 3    | 1    | 2    |
| Aantal verlengingen e.d.    | 10   | -    | -    | 2    | -    | 1    | -    |
| Aantal motoren              | -    | -    | 1    | 1    | -    | -    | -    |
| <b>MOSSELCULTUUR</b>        |      |      |      |      |      |      |      |
| Investerings in mln gld. 2) | 12   | 8    | 6    | 16   | 7    | 1    | 5    |
| Aantal nieuwe schepen       | 5    | 2    | 1    | 5    | 1    | -    | 2    |
| Aantal andere schepen 3)    | -    | 1    | -    | 2    | 1    | 1    | -    |
| Aantal verlengingen e.d.    | 5    | 7    | 4    | 2    | 3    | 2    | 1    |
| Aantal motoren              | 4    | 7    | 5    | 4    | 7    | 2    | 3    |
| <b>OVERIGE SECTOREN 4)</b>  |      |      |      |      |      |      |      |
| Investerings in mln gld. 2) | 2    | 11   | 6    | 8    | 6    | 5    | 5    |
| Aantal nieuwe schepen       | 1    | 5    | 3    | 10   | 3    | 2    | 3    |
| Aantal andere schepen 3)    | -    | 1    | -    | 2    | 1    | -    | 3    |
| Aantal verlengingen e.d.    | 1    | 2    | 3    | -    | 2    | -    | 1    |
| Aantal motoren              | -    | 1    | 2    | 2    | 2    | 2    | 2    |
| <b>TOTALE VLOOT</b>         |      |      |      |      |      |      |      |
| Investerings in mln gld. 2) | 174  | 213  | 182  | 247  | 254  | 142  | 171  |
| Aantal nieuwe schepen       | 38   | 40   | 31   | 47   | 38   | 26   | 25   |
| Aantal andere schepen 3)    | 10   | 10   | 5    | 7    | 5    | 3    | 3    |
| Aantal verlengingen e.d.    | 21   | 16   | 9    | 11   | 12   | 6    | 13   |
| Aantal motoren              | 16   | 25   | 32   | 44   | 47   | 31   | 28   |

- 1) Bruto-investeringen, excl. elektronische apparatuur en dekwerktuigen; peildatum: tijdstip van in de vaart brengen.
- 2) Bruto, zonder aftrek van WIR-premie.
- 3) Tweedehands schepen uit het binnenland of uit andere bedrijfstakken.
- 4) Oestercultuur, kokkelvisserij en overige kustvisserij.

Tabel 1.3 Aanvoer en opbrengst van de Nederlandse zee- en kustvisserij 1)

|                            | 1980 | 1981 | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 2) |
|----------------------------|------|------|------|------|------|------|---------|
| <b>AANVOER (MLN KG)</b>    |      |      |      |      |      |      |         |
| - kottervisserij           | 149  | 162  | 175  |      |      |      |         |
| - grote zeevisserij        | 126  | 175  | 207  |      |      |      |         |
| - totaal zeevisserij       | 275  | 337  | 382  |      |      |      |         |
| - mosselcultuur 3)         | 67   | 95   | 113  | 104  | 60   | 101  | 64      |
| - oestercultuur            | 1    | 1    | 1    | 1    | 1    | 1    | 1       |
| - diversen 4)              | 1    | 1    | 1    | 1    | 1    | 1    | 1       |
| Totaal                     | 344  | 434  | 497  |      |      |      |         |
| <b>OPBRENGST (MLN GLD)</b> |      |      |      |      |      |      |         |
| - kottervisserij           | 438  | 521  | 570  | 634  | 692  | 792  | 758     |
| - grote zeevisserij        | 98   | 143  | 172  | 180  | 170  | 199  | 163     |
| - totaal zeevisserij       | 536  | 664  | 742  | 814  | 862  | 991  | 921     |
| - mosselcultuur 3)         | 53   | 39   | 38   | 40   | 29   | 49   | 68      |
| - oestercultuur            | 11   | 10   | 11   | 12   | 13   | 14   | 16      |
| - diversen 4)              | 1    | 1    | 2    | 1    | 1    | 1    | 1       |
| Totaal                     | 601  | 714  | 793  | 867  | 905  | 1055 | 1006    |

1) Incl. aanvoer in Belgische, Britse, Deense en West-Duitse havens.

2) Voorlopige cijfers.

3) Excl. de door het Mosselonds opgenomen mosselen.

4) Visserij met vaste vistuigen in de kustwateren.

## 2. Kottervisserij

### 2.1 De vloot

De totale omvang van de kottervloot is in 1986 verder afgenomen, zij het in een lager tempo dan in 1985. Niettemin is het aantal mutaties in deze sector aanzienlijk geweest: 20 nieuwe kotters, 22 schepen naar het buitenland verkocht en vier schepen opgelegd, gesloopt of op andere wijze aan de kottervloot onttrokken. Bovendien kregen 18 schepen een ander registratienummer en werd in 20 schepen een nieuwe motor ingebouwd.

In de nieuwbouw is de trend van de afgelopen jaren verder voortgezet. Van de 20 nieuwe schepen zijn er 10 Eurokotters met motorvermogens van 300 pk en zeven grote kotters met motoren van 2.000 pk en meer in vaart gebracht. Aan de andere kant behoorden de meeste kotters die naar het buitenland verkocht zijn tot de groep met motoren tussen 800 en 1300 pk. De samenstelling van de kottervloot is dan ook sinds 1980 sterk veranderd. In 1980 waren er 123 schepen met vermogens tussen 150 en 300 pk en slechts 30 eenheden met meer dan 1500 pk. In 1986 waren deze aantallen gegroeid tot 223 respectievelijk 124. Het aantal kotters tussen 301 en 1300 pk is daarentegen in dezelfde periode gedaald van 272 naar 180. De Zuidvloot blijft sinds 1980 gestaag groeien, maar het aantal Noordkotters is sinds 1984 iets gedaald.

De Nederlandse boomkorkotters hebben in Engeland (en Ierland) een zeer goede tweedehandsmarkt gevonden zodat er in 1986 bijna evenveel schepen verkocht zijn als in de jaren '83-'85 in totaal. Het waren ook steeds grotere kotters die naar Engeland verkocht zijn. Uit de perspublicaties blijkt dat deze schepen in Engeland goed renderen. Het is echter de vraag hoe deze markt zich zal ontwikkelen nadat in 1987 het onmogelijk werd gemaakt vislicenties over te hevelen van kleinere kotters naar kotters met meer dan 80 ft.

Ondanks het feit dat regelmatig schepen van de kottervloot worden afgevoerd (verkocht naar het buitenland, buiten gebruik gesteld en ook vergaan) blijkt de totale kottervloot sinds 1979/80 in aantal aanzienlijk te zijn toegenomen: van 501 schepen eind 1979 tot 607 eind 1986: dat is 20 procent meer. Het totale aantal kotters is in 1986 wel licht gedaald. In het licht van de licentieregeling en de beperkte vangstmogelijkheden valt niet te verwachten dat de vloot op langere termijn verder zal groeien. In de loop van 1987 en 1988 zal nog wel een aantal nieuwe schepen, die eind 1984 besteld zijn, in de vaart komen. Het totale pk-vermogen van de vloot zal hierdoor waarschijnlijk voorlopig op een vrij hoog niveau gehandhaafd blijven.

Tabel 2.1 Overzicht van de vloot van de kottervisserij  
(per 31 december)

|                                            | 1980 | 1981 | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 1) |
|--------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|---------|
| <hr/>                                      |      |      |      |      |      |      |         |
| Aantal vaartuigen:                         |      |      |      |      |      |      |         |
| - Noord                                    | 420  | 442  | 448  | 457  | 480  | 461  | 454     |
| - Zuid                                     | 115  | 121  | 119  | 138  | 145  | 149  | 153     |
| Totaal                                     | 535  | 563  | 567  | 595  | 625  | 610  | 607     |
| <hr/>                                      |      |      |      |      |      |      |         |
| Gemiddeld motorverm.:                      |      |      |      |      |      |      |         |
| in pk                                      | 717  | 765  | 794  | 837  | 840  | 875  | 890     |
| <hr/>                                      |      |      |      |      |      |      |         |
| Aantal vaartuigen met<br>een motor van:    |      |      |      |      |      |      |         |
| pk                                         |      |      |      |      |      |      |         |
| 1- 100                                     | 14   | 16   | 14   | 14   | 13   | 8    | 6       |
| 101- 150                                   | 48   | 43   | 37   | 36   | 43   | 33   | 34      |
| 151- 200                                   | 39   | 43   | 46   | 49   | 60   | 56   | 55      |
| 201- 260                                   | 42   | 45   | 43   | 42   | 47   | 44   | 45      |
| 261- 300                                   | 42   | 49   | 63   | 78   | 97   | 113  | 122     |
| 301- 400                                   | 13   | 10   | 9    | 6    | 4    | 4    | 3       |
| 401- 600                                   | 67   | 66   | 60   | 54   | 45   | 45   | 43      |
| 601- 800                                   | 69   | 63   | 61   | 60   | 53   | 45   | 41      |
| 801-1100                                   | 61   | 59   | 53   | 53   | 47   | 40   | 38      |
| 1101-1300                                  | 66   | 70   | 68   | 66   | 66   | 63   | 55      |
| 1301-1500                                  | 44   | 53   | 54   | 56   | 51   | 51   | 51      |
| 1501-2000                                  | 28   | 37   | 42   | 53   | 59   | 63   | 62      |
| 2001-                                      | 2    | 9    | 17   | 28   | 40   | 45   | 52      |
| <hr/>                                      |      |      |      |      |      |      |         |
| Aantal vaartuigen met<br>een ouderdom van: |      |      |      |      |      |      |         |
| 0 - 10 jaar                                | 197  | 214  | 223  | 231  | 219  | 202  | 212     |
| 11 - 20 jaar                               | 199  | 184  | 169  | 170  | 179  | 187  | 177     |
| meer dan 20 jaar                           | 139  | 165  | 175  | 194  | 227  | 221  | 218     |

1) Voorlopige cijfers.

Bron: Directie van de Visserijen; Scheepvaart-Inspectie; LEI.

## 2.2 Bedrijfsresultaten per vaartuig

1986 is een goed jaar geweest voor de kottervisserij. Of-  
schoon de besommingen in het algemeen zijn gedaald, bij de grote  
Noordkotters zelfs zeer aanzienlijk, is het netto-resultaat veelal  
verbeterd. Het aantal groepen met een negatief netto-resultaat is  
dan ook verder afgenomen. Deze verbetering komt volledig door de  
sterke daling van de olieprijs. Terwijl in 1985 men gemiddeld  
70 ct/liter brandstof betaalde, was dit in 1986 nog slechts  
34 ct/liter. De grote kotters met het hoogste energieverbruik  
hebben dan ook van deze ontwikkeling het meest geprofiteerd.

Tabel 2.2 Gemiddelde bedrijfsresultaten per vaartuig van de kottervisserij  
(1000 gld.)

|                           | 1980 | 1981 | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 1) |
|---------------------------|------|------|------|------|------|------|---------|
| <b>A. MAATSCHAP NOORD</b> |      |      |      |      |      |      |         |
| 1- 100 pk                 |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 102  | 116  | 80   | 110  | 99   | 112  | -       |
| Netto-resultaat           | +5   | +4   | -15  | +1   | -6   | -16  | -       |
| Loonkosten volw.opvarende | 28   | 31   | 20   | 30   | 26   | 32   | -       |
| 101- 150 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 197  | 169  | 130  | 195  | 196  | 226  | 249     |
| Netto-resultaat           | +6   | -6   | -22  | +2   | -6   | +5   | +2      |
| Loonkosten volw.opvarende | 46   | 47   | 35   | 53   | 48   | 52   | 70      |
| 151- 200 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 241  | 268  | 203  | 307  | 279  | 311  | 280     |
| Netto-resultaat           | +9   | +9   | -25  | +21  | +8   | +4   | -29     |
| Loonkosten volw.opvarende | 48   | 59   | 42   | 62   | 57   | 61   | 65      |
| 201- 260 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 356  | 417  | 324  | 423  | 376  | 335  | 277     |
| Netto-resultaat           | +3   | +16  | -33  | +10  | -8   | -11  | -35     |
| Loonkosten volw.opvarende | 48   | 61   | 45   | 59   | 54   | 58   | 57      |
| 261- 300 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 491  | 589  | 576  | 609  | 689  | 830  | 784     |
| Netto-resultaat           | -38  | +18  | -0   | -35  | -33  | +6   | -44     |
| Loonkosten volw.opvarende | 55   | 60   | 57   | 63   | 67   | 76   | 80      |
| 401- 600 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 747  | 885  | 780  | 771  | 839  | 888  | 813     |
| Netto-resultaat           | -7   | -5   | -63  | -95  | -61  | -21  | -20     |
| Loonkosten volw.opvarende | 57   | 72   | 64   | 63   | 70   | 70   | 72      |
| 601- 800 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 1001 | 1073 | 982  | 1012 | 1019 | 1056 | 1012    |
| Netto-resultaat           | -63  | -33  | -46  | -43  | -57  | +2   | +16     |
| Loonkosten volw.opvarende | 61   | 65   | 61   | 67   | 68   | 76   | 82      |
| 801-1100 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 1374 | 1400 | 1351 | 1357 | 1394 | 1585 | 1302    |
| Netto-resultaat           | -3   | -36  | -79  | -42  | -45  | +50  | +50     |
| Loonkosten volw.opvarende | 70   | 71   | 71   | 70   | 71   | 84   | 83      |
| 1101-1300 pk              |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 1674 | 1767 | 1652 | 1773 | 1821 | 1968 | 2005    |
| Netto-resultaat           | -2   | -21  | -111 | -12  | -55  | +19  | +90     |
| Loonkosten volw.opvarende | 80   | 76   | 70   | 77   | 78   | 85   | 107     |
| 1301-1500 pk              |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 1885 | 2101 | 2024 | 2157 | 2225 | 2426 | 2296    |
| Netto-resultaat           | -81  | -80  | -189 | -89  | -46  | +52  | +243    |
| Loonkosten volw.opvarende | 85   | 81   | 70   | 82   | 84   | 96   | 117     |
| 1501-2000 pk 2)           |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 1860 | 2115 | 2138 | 2409 | 2640 | 2909 | 2699    |
| Netto-resultaat           | -90  | -205 | -337 | -198 | -176 | -32  | +151    |
| Loonkosten volw.opvarende | 71   | 83   | 69   | 92   | 95   | 110  | 125     |
| 2001- pk 2)               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | -    | -    | -    | 2556 | 2905 | 3335 | 3187    |
| Netto-resultaat           | -    | -    | -    | -460 | -308 | -249 | -46     |
| Loonkosten volw.opvarende | -    | -    | -    | 89   | 97   | 119  | 141     |

1) Voorlopige cijfers.

2) In 1982 kotters boven 2000 pk in de groep 1501-2000 pk.

Tabel 2.2 (vervolg) Gemiddelde bedrijfsresultaten per vaartuig van de kottervisserij (1000 gld.)

|                           | 1980 | 1981 | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 1) |
|---------------------------|------|------|------|------|------|------|---------|
| <b>B. MAATSCHAP ZUID</b>  |      |      |      |      |      |      |         |
| 201- 260 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 275  | 303  | 293  | 294  | 371  | 286  | 256     |
| Netto-resultaat           | -19  | -2   | +2   | 0    | +18  | -9   | -18     |
| Loonkosten volw.opvarende | 38   | 40   | 50   | 47   | 60   | 48   | 42      |
| 261- 300 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 478  | 652  | 672  | 678  | 692  | 753  | 812     |
| Netto-resultaat           | -22  | -6   | -10  | -25  | -42  | -58  | -13     |
| Loonkosten volw.opvarende | 54   | 72   | 67   | 70   | 66   | 65   | 78      |
| 401- 800 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 941  | 953  | 1001 | 916  | 954  | 944  | 920     |
| Netto-resultaat           | +83  | -11  | -129 | -140 | -90  | -113 | +13     |
| Loonkosten volw.opvarende | 68   | 66   | 60   | 59   | 56   | 61   | 72      |
| 801-1100 pk               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 1418 | 1655 | 1578 | 1409 | 1386 | 1702 | 1421    |
| Netto-resultaat           | +57  | +103 | +67  | +29  | +8   | +172 | +278    |
| Loonkosten volw.opvarende | 81   | 90   | 83   | 72   | 68   | 77   | 71      |
| 1101-1300 pk 3)           |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 1676 | 1910 | 1675 | 1794 | 1757 | 2171 | 1913    |
| Netto-resultaat           | -19  | -18  | -191 | -110 | -70  | +149 | +254    |
| Loonkosten volw.opvarende | 82   | 88   | 77   | 81   | 74   | 100  | 114     |
| 1301-1500 pk 3)           |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | -    | -    | 2077 | 2073 | 2035 | 2543 | 2392    |
| Netto-resultaat           | -    | -    | -69  | -104 | -202 | +64  | +291    |
| Loonkosten volw.opvarende | -    | -    | 87   | 87   | 80   | 118  | 131     |
| 1501-2000 pk 4)           |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | 2256 | 2610 | 2644 | 2728 | 2886 | 3414 | 3202    |
| Netto-resultaat           | -10  | -22  | -160 | -157 | -98  | +237 | +439    |
| Loonkosten volw.opvarende | 88   | 93   | 85   | 100  | 104  | 125  | 139     |
| 2001- pk 4)               |      |      |      |      |      |      |         |
| Bruto-besomming           | -    | -    | -    | 3702 | 3619 | 3944 | 4253    |
| Netto-resultaat           | -    | -    | -    | -247 | -268 | +37  | +521    |
| Loonkosten volw.opvarende | -    | -    | -    | 123  | 114  | 132  | 159     |

3) In 1980 en 1981 schepen 1301-1500 pk opgenomen in groep 1101-1300 pk.

4) In 1982 kotters boven 2000 pk opgenomen in groep 1501-2000 pk.

De meeste groepen die in 1986 een negatief netto-resultaat laten zien zijn de 151-300 pk Noordkotters en de 201-300 pk Zuidkotters. Voor deze schepen bleek de veel beoefende garnalenvisserij weinig lucratief en de daling van hun opbrengsten werd niet goedge maakt door kostenbesparing. De netto-resultaten van de meeste van deze groepen zijn zelfs verslechterd ten opzichte van 1985.

Voor de kotters boven 300 pk heeft de Zuidvloot een duidelijk grotere verbetering van de resultaten gerealiseerd dan de Noordvloot. De Noordkotters tussen 601 en 1100 pk hebben hun resultaten ook zien verslechteren. Deze ontwikkeling is waarschijnlijk het gevolg van het "doorschuif-effect". De schipper-eigenaren van de middenslagkotters die goede resultaten boeken investeren in grotere schepen waardoor de gemiddelde resultaten van de overgebleven groep minder gunstig worden.

De lagere besomming kan waarschijnlijk aan een aantal factoren toegeschreven worden. Het systeem van stilligeweken heeft de vangstcapaciteit enigszins beperkt. Dit komt mede tot uitdrukking in een wat lager brandstofverbruik per pk en een daling van pk-dagen met 8,5%. In de tweede plaats zijn er in het begin van 1986, na de strenge winter, relatief grote hoeveelheden platvis aangevoerd die vervolgens tegen gemiddeld lagere prijzen afgeslagen moesten worden. Het is overigens mogelijk dat de lage dollarkoers de export van platvis beperkt heeft waardoor de vraag van de diepvries en fileerindustrie is afgenomen met een drukkend effect op de prijzen.

### 2.3 Bedrijfsresultaten per tak van visserij

Omdat de kottervisserij heterogeen van samenstelling is ligt het voor de hand aandacht te besteden aan de afzonderlijke onderdelen van deze visserij. Wat betreft de uiteenlopende omvang van de schepen is hiervoor reeds per pk-groep een inzicht in de resultaten gegeven. Naast de uiteenlopende omvang van schepen speelt in de kottervisserij ook het uiteenlopen van de uitgeoefende visserijen een rol. Globaal kunnen hierbij worden onderscheiden:

- de boomkorvisserij op platvis: de hoofdvisserij van grote kotters, maar ook met kleinere kotters bedreven;
- de bordentrawlvisserij op rondvis: de hoofdvisserij van een (afnemend) aantal middenslagkotters en nevenvisserij voor een aantal andere middenslag- en kleinere kotters;
- de spanvisserij op rondvis: eveneens voor een aantal middenslagkotters de hoofdvisserij en voor vele andere kotters een deelbedrijf; wordt nauwelijks door Zuidkotters beoefend;
- de spanvisserij op haring: sedert het weer beschikbaar stellen van Noorzeequota een tijdelijke visserij voor een aantal middenslag- en enkele grotere kotters; inzet van Zuidkotters is beperkt;

- de garnalenvisserij: hoofdbedrijf voor vele kleine kotters en een deel van de bedrijfsuitoefening voor kleinere middenslagkotters t/m 300 pk;
- diverse activiteiten: enkele minder frequent uitgeoefende visserijen als de staand want visserij, snurrevaadvisserij, visserij op paling en op bleek en nevenactiviteiten in de vorm van diensten voor derden (werk ten behoeve van onderzoek, opvissen van voorwerpen uit zee, enz.).

Op de inzet van de schepen in verschillende categorieën in deze visserijen en het resultaat daarvan zal hieronder worden ingegaan.

#### Aandeel in de inzet

De inzet is gemeten aan de hand van het aantal pk-dagen per tak van visserij in de onderscheiden groepen. Als gevolg van de daling van het aantal schepen en de stilligregeling is de totale inzet in pk-dagen in 1986 met 8 procent afgenomen. Uit tabel 2.3 blijkt dat de daling zich in vrijwel alle pk-groepen heeft voorgedaan.

In de verschillende takken van visserij was de ontwikkeling van de totale inzet verschillend. Boomkorvisserij vertegenwoordigt 80 procent van de totale inzet. De intensiteit van deze visserij is met 6,5 procent gedaald naar het niveau van 1983. Toen was het vermogen van de vloot echter 12,5 procent lager. Inzet in rondvispanvisserij is in 1986 eveneens sterk gedaald. De pk-dagen van de bordentrawl en de haringspan zijn met 17 respectievelijk 12 procent toegenomen. Inzet in de garnalenvisserij is sinds 1982 betrekkelijk constant gebleven.

Er heeft zich een lichte daling van inzet van de kleine kotters tot 200 pk voorgedaan. De groep (Euro)kotters van 201-300 pk is de enige geweest die de trend van de toenemende inzet in de afgelopen jaren ook in 1986 heeft voortgezet. Dit is een duidelijk gevolg van de toename van het aantal schepen in deze groepen. De inzet per schip respectievelijk pk is echter lager geweest dan in 1985. Terwijl het totale pk-vermogen van de groep met 9 procent is toegenomen, is het aantal pk-dagen met slechts 3,6 procent gestegen. De grootste absolute toename werd gerealiseerd in de boomkorvisserij en er werd ook iets meer op garnalen en met de bordentrawl gevist. Inzet in rondvispanvisserij is gedaald.

De visserij inspanning van de kotters tussen 301 en 600 pk is sterk gewijzigd ten opzichte van 1985. Er werd meer met boomkor en bordentrawl gevist, terwijl inzet in de rondvispanvisserij gedaald is tot het laagste niveau sinds 1980.

Het belang van de boomkorvisserij voor de groep middenslagkotters (601-1100 pk) is verder afgenomen, een ontwikkeling die zich sinds voor 1980 voordoet. Terwijl in dat jaar de boomkorvisserij 68 procent van de totale inzet betekende was dit in 1986 nog maar 40 procent. Inzet in rondvis- en haringspanvisserij is eveneens afgenomen.

Tabel 2.3 Inzet van de kottervisserij naar tak van visserij (in 100.000 pk-dagen)

| Pk-groep/tak van visserij | 1980 | 1981 | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 1) |
|---------------------------|------|------|------|------|------|------|---------|
| 1- 200 pk Totaal          | 18   | 17   | 19   | 18   | 18   | 19   | 17      |
| w.v. boomkor              | 2    | 1    | 2    | 2    | 1    | 2    | 1       |
| bordentrawl               | 0    | 0    | 0    | 0    | 0    | -    | -       |
| rondvisspan               | 1    | 1    | 0    | 1    | 1    | 0    | -       |
| garnalen                  | 15   | 15   | 17   | 15   | 15   | 17   | 16      |
| diversen                  | 0    | 0    | 0    | 0    | 1    | 0    | -       |
| 201- 300 pk Totaal        | 28   | 28   | 36   | 41   | 49   | 56   | 58      |
| w.v. boomkor              | 6    | 9    | 11   | 12   | 18   | 19   | 24      |
| bordentrawl               | 5    | 3    | 2    | 3    | 2    | 4    | 5       |
| rondvisspan               | 6    | 7    | 6    | 6    | 8    | 13   | 10      |
| haringspan                | -    | -    | -    | 0    | 0    | 0    | -       |
| garnalen                  | 9    | 8    | 16   | 18   | 20   | 15   | 17      |
| diversen                  | 2    | 1    | 1    | 2    | 1    | 4    | 2       |
| 301- 600 pk Totaal        | 53   | 55   | 54   | 52   | 45   | 38   | 37      |
| w.v. boomkor              | 19   | 14   | 11   | 9    | 6    | 1    | 8       |
| bordentrawl               | 14   | 15   | 13   | 10   | 13   | 7    | 10      |
| rondvisspan               | 20   | 24   | 26   | 27   | 23   | 25   | 18      |
| haringspan                | -    | 1    | 1    | 3    | 2    | 1    | 1       |
| diversen                  | -    | 1    | 3    | 3    | 1    | 3    | 0       |
| 601-1100 pk Totaal        | 173  | 165  | 164  | 182  | 159  | 133  | 104     |
| w.v. boomkor              | 118  | 87   | 87   | 90   | 81   | 56   | 42      |
| bordentrawl               | 46   | 29   | 23   | 28   | 19   | 17   | 22      |
| rondvisspan               | 9    | 44   | 42   | 43   | 39   | 44   | 25      |
| haringspan                | -    | 5    | 12   | 21   | 20   | 16   | 14      |
| diversen                  | -    | 0    | -    | -    | -    | -    | 1       |
| 1101-1500 pk Totaal       | 236  | 256  | 296  | 303  | 284  | 266  | 239     |
| w.v. boomkor              | 236  | 244  | 281  | 285  | 261  | 242  | 211     |
| bordentrawl               | 0    | -    | 1    | 1    | 12   | 7    | 5       |
| rondvisspan               | -    | 7    | 5    | 7    | 6    | 10   | 6       |
| haringspan                | -    | 5    | 9    | 10   | 5    | 7    | 17      |
| 1501- pk Totaal           | 70   | 108  | 181  | 259  | 342  | 388  | 375     |
| w.v. boomkor              | 69   | 108  | 181  | 258  | 341  | 383  | 371     |
| haringspan                | -    | -    | -    | 1    | -    | 5    | 4       |
| diversen                  | 1    | -    | -    | -    | 1    | -    | -       |
| Alle schepen Totaal       | 578  | 629  | 750  | 855  | 897  | 899  | 831     |
| w.v. boomkor              | 450  | 463  | 573  | 656  | 708  | 703  | 657     |
| bordentrawl               | 65   | 47   | 39   | 42   | 46   | 36   | 42      |
| rondvisspan               | 36   | 83   | 79   | 84   | 77   | 93   | 59      |
| haringspan                | -    | 11   | 22   | 35   | 27   | 29   | 36      |
| garnalen                  | 24   | 23   | 33   | 33   | 35   | 32   | 34      |
| diversen                  | 3    | 2    | 4    | 5    | 4    | 7    | 3       |

- = in desbetreffende groep niet waargenomen.

0 = minder dan 50.000 pk-dagen.

1) Voorlopige cijfers.

De totale inzet van de grotere kotters (1101-1500 pk) is in 1986 met 9 procent gedaald. De boomkorvisserij bleef bepalend 90 procent van de inzet hoewel in de laatste jaren met een aantal kotters in deze categorie op rondvis en haring werd gevist.

De grootste kotters, boven 1500 pk, tenslotte visten bijna uitsluitend met de boomkor. Daarnaast visten enkele kotters op haring.

#### Arbeidsopbrengst per mensjaar

Deze maat voor de inkomensgenererende functie van de visserij wordt berekend als de som van de loonbestanddelen (deelloon, graalloon, proviand en sociale lasten) en het nettoresultaat, gedeeld door het aantal mensjaren aan boord. Voor de gehele kottersector is dit cijfer aanzienlijk opgelopen: van 75.000 gulden in 1985 tot 98.000 gulden in 1986. Deze verbetering viel in bijna alle pk-klassen te constateren. Een uitzondering vormt de groep kleine kotters tot 200 pk.

Ook de meeste takken van visserij laten in dit opzicht een verbetering zien, op de rondvisspan na. In 1986 zijn de arbeidsopbrengsten per mensjaar in de boomkor en de bordentrawlvisserij aanzienlijk gestegen, maar ook de haringspan heeft meer inkomen gegenereerd. De garnalenvisserij stagneerde op het niveau van 1985. De resultaten rondvisspanvisserij zijn met 8,6 procent verslechterd.

De gemiddelde inkomens blijken te stijgen naarmate het motorvermogen hoger wordt. Dit geldt eveneens voor de meeste takken van visserij afzonderlijk. Het effect van de dalende brandstofprijs is ook hier duidelijk zichtbaar, terwijl de arbeidsopbrengst van de kotters tussen 301 en 1100 pk niet of slechts weinig is gestegen, hebben de grotere kotters boven 1100 pk een sterke groei gerealiseerd. De grote Zuidkotters behalen veelal aanzienlijk betere resultaten dan die van de noordvloot.

Tabel 2.4 Gemiddelde arbeidsopbrengst 1) per manjaar in de kottervisserij naar tak van visserij (1000 gld.)

|                     | 1980 | 1981 | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 2) |
|---------------------|------|------|------|------|------|------|---------|
| 1- 200 pk Totaal    | 39   | 40   | 28   | 53   | 43   | 47   | 42      |
| w.v. boomkor        | 31   | 57   | 81   | 76   | 56   | 72   | .       |
| bordentrawl         | .    | .    | .    | .    | .    | -    | -       |
| rondvisspan         | .    | .    | .    | .    | .    | .    | -       |
| garnalen            | 38   | 39   | 24   | 51   | 42   | 45   | 42      |
| 201- 300 pk Totaal  | 40   | 54   | 47   | 51   | 49   | 55   | 56      |
| w.v. boomkor        | 37   | 39   | 36   | 42   | 46   | 58   | 53      |
| bordentrawl         | 51   | 54   | 78   | 36   | 79   | 29   | 83      |
| rondvisspan         | 53   | 56   | 78   | 38   | 68   | 67   | 74      |
| haringspan          | -    | -    | -    | .    | .    | .    | .       |
| garnalen            | 24   | 57   | 33   | 57   | 34   | 36   | 37      |
| 301- 600 pk Totaal  | 54   | 62   | 48   | 37   | 50   | 59   | 59      |
| w.v. boomkor        | 49   | 54   | 28   | 42   | 37   | .    | 57      |
| bordentrawl         | 46   | 43   | 28   | 23   | 23   | 29   | 44      |
| rondvisspan         | 63   | 76   | 68   | 46   | 73   | 75   | 69      |
| haringspan          | -    | .    | .    | .    | .    | .    | .       |
| 601-1100 pk Totaal  | 64   | 67   | 58   | 53   | 50   | 71   | 76      |
| w.v. boomkor        | 62   | 64   | 50   | 59   | 55   | 74   | 103     |
| bordentrawl         | 64   | 44   | 21   | 27   | 29   | 41   | 74      |
| rondvisspan         | 79   | 78   | 70   | 38   | 52   | 77   | 50      |
| haringspan          | -    | 134  | 135  | 90   | 48   | 69   | 58      |
| 1101-1500 pk Totaal | 63   | 64   | 45   | 62   | 58   | 87   | 125     |
| w.v. boomkor        | 63   | 65   | 43   | 63   | 61   | 89   | 131     |
| bordentrawl         | .    | -    | .    | .    | 14   | 20   | 14      |
| rondvisspan         | -    | 28   | .    | .    | .    | 43   | 20      |
| haringspan          | -    | 51   | 122  | 82   | 106  | 175  | 119     |
| 1501-     pk Totaal | 62   | 54   | 31   | 50   | 59   | 94   | 142     |
| w.v. boomkor        | 62   | 54   | 31   | 51   | 59   | 95   | 141     |
| haringspan          | -    | -    | -    | .    | -    | .    | .       |
| Alle schepen Totaal | 57   | 61   | 46   | 53   | 54   | 75   | 98      |
| w.v. boomkor        | 60   | 61   | 41   | 57   | 58   | 86   | 121     |
| bordentrawl         | 57   | 44   | 30   | 26   | 29   | 32   | 64      |
| rondvisspan         | 63   | 71   | 67   | 40   | 60   | 72   | 62      |
| haringspan          | -    | 92   | 130  | 72   | 52   | 82   | 91      |
| garnalen            | 34   | 44   | 28   | 54   | 38   | 41   | 40      |
| diversen            | 42   | 106  | 34   | 58   | 62   | 121  | 61      |

1) Arbeidsopbrengst = nettoresultaat + deel (incl. proviand) + sociale voorzieningen + graailoon/vakantiegeld.

2) Voorlopige cijfers.

. geeft aan dat de tak van visserij van weinig betekenis is.

### 3. Financiële positie kottervisserij

#### Aantal bedrijven

Het aantal bedrijven in de kottervisserij is belangrijk lager dan het aantal schepen omdat er bedrijven zijn (65 aan het eind van 1985) die meer dan één schip exploiteren.

Het aantal bedrijven is, evenals het aantal schepen, in de laatste jaren fors toegenomen; sinds 1979 met bijna 20%. Enerzijds was dit het gevolg van toetreding van nieuwe bedrijven (bijvoorbeeld opvarenden die zelf een schip kochten), anderzijds is het voorgekomen dat bedrijven werden gesplitst.

De bedrijven met meerdere schepen exploiteren vooral grotere kotters. Dit blijkt uit het feit dat bijna de helft van de kotters met een motorvermogen boven 1100 pk tot de "rederijen" behoort. Van de kotters met lagere vermogens behoort slechts 10% tot dergelijke bedrijven.

#### Financiering

In 1986 is het totaal vreemd vermogen op lange termijn in de kottersector verder toegenomen tot naar schatting 525 miljoen gulden. Deze toename was kleiner dan in voorgaande jaren (tabel 3.1), hetgeen duidt op een afzwakking van de investeringsgolf.

Er werd in 1986 ongeveer evenveel geïnvesteerd als in 1985, terwijl het niveau van de aflossingen hoger was (tabel 3.2). Voor een gemiddeld kotterbedrijf bedroeg aan het eind van 1986 het vreemd vermogen op lange termijn ruim 1 miljoen gulden tegenover 930.000 per ultimo 1985.

Tabel 3.1 Investerings en vreemd vermogen in de kottervisserij

|                                                               | 1981 | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 1) |
|---------------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|---------|
| Investerings in mln gld. 2)                                   | 139  | 109  | 164  | 163  | 102  | 102     |
| Tot. vreemd vermogen op lange termijn per ult. in mln gld. 3) | 321  | 383  | 427  | 466  | 499  | 525     |
| Aantal bedrijven per ultimo                                   | 496  | 496  | 511  | 527  | 523  | 519     |
| Waarvan met meer schepen                                      | 51   | 53   | 57   | 59   | 62   | 65      |
| Gem. vreemd vermogen op lange termijn per bedrijf (1000 gld.) | 646  | 772  | 836  | 884  | 932  | 1012    |

1) Voorlopige cijfers

2) Aankopen van nieuwe schepen + saldo transacties tweedehands schepen met het buitenland; bedragen vóór aftrek WIR-premie.

Naast dit vreemd vermogen was in behoorlijke mate met eigen vermogen gefinancierd. Per eind 1985 kwam dit eigen vermogen (op bedrijfseconomische basis berekend) uit op ongeveer 46% van het totale vermogen. Gezien de gunstige bedrijfsuitkomsten in 1986 en de enigszins afgezwakte investeringsactiviteiten komt het aandeel van het eigen vermogen per ultimo 1986 hoger uit (naar schatting bijna 50%).

Op fiscale basis komt dit aandeel van het eigen vermogen belangrijk lager uit, doordat in dat geval de schepen lager worden gewaardeerd dan op bedrijfseconomische basis. Op grond van de waarnemingen in 1984 en 1985 kan het aandeel van het eigen vermogen in fiscale zin worden getaxeerd op 40% van het totale vermogen per eind 1986 voor een gemiddeld kotterbedrijf.

Het aandeel van het eigen vermogen (de solvabiliteit) varieert nogal binnen de sector, enerzijds naar bedrijfsgrootte maar ook binnen de grootteklassen. Bij de kleinere bedrijven (t/m 300 pk) is deze solvabiliteit gemiddeld het gunstigst (ongeveer 60% per ultimo 1986), terwijl dit percentage daalt bij het groter worden van het bedrijf (tot gemiddeld ongeveer 38% bij de bedrijven boven 1100 pk. De grootste bedrijven (met meer schepen) vormen hierop een uitzondering met een weer wat gunstiger solvabiliteit (ongeveer 50%) 1).

#### Netto-kasstroom

Tabel 3.2 toont het verloop van de bruto-kasstroom in de afgelopen jaren. De in hoofdstuk 2 beschreven verbetering van de rentabiliteit heeft in 1986 geleid tot een verbetering van de bruto-kasstroom van de totale sector met 45% ten opzichte van 1985. Hierdoor konden de bedrijven in het algemeen goed aan hun financieringsverplichtingen voldoen dan in de voorafgaande jaren. Daarbij was er ook nog de gunstige omstandigheid dat de rente lager was dan in de voorafgaande jaren.

Per bedrijfstype gezien was de situatie in 1986 nog niet in alle opzichten gunstig, zoals blijkt uit tabel 3.3. De bedrijven met de middenslagkotters konden, gemiddeld genomen, nog niet geheel aan hun financieringsverplichtingen voldoen, uitgaande van een looptijd van het krediet van 8 of 10 jaar. Hierbij moet nog worden opgemerkt dat de verschillen in kasstroom en financieringslasten binnen een groep zeer groot kunnen zijn. Ook onder de bedrijven met middenslagkotters kon in 1986 een niet onbelangrijk aantal goed aan de financieringsverplichtingen voldoen.

Een positieve netto-kasstroom, zoals bij de andere groepen optrad zal moeten worden aangewend voor reservering (afschrijvingen) ten behoeve van de vervanging van het schip en vooral ook het voldoen aan belastingverplichtingen.

- 1) Per groep gemiddeld steeds op bedrijfseconomische basis gezien.

Tabel 3.2 Netto-resultaat, bruto- en netto-kasstroom voor de kottervisserij als geheel (mln gld.)

|                                   | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 1) |
|-----------------------------------|------|------|------|------|---------|
| Netto-resultaat                   | -41  | -33  | -34  | 1    | 36      |
| + afschrijving                    | 71   | 80   | 87   | 92   | 112     |
| + berekende rente totale vermogen | 40   | 47   | 46   | 46   | 53      |
| = bruto-kasstroom                 | 70   | 94   | 99   | 139  | 201     |
| - aflossingen 2)                  | 51   | 62   | 65   | 72   | 76      |
| - betaalde rente 2)               | 38   | 37   | 39   | 36   | 37      |
| * netto-kasstroom uit exploitatie | -19  | -5   | -5   | +33  | +88     |

1) Voorlopige cijfers.

2) Ramingen op basis van een looptijd van het vreemd vermogen van 10 jaar (nieuw schip) of 8 jaar (tweedehands gekocht schip). Rentepercentage in de betreffende jaren (gemiddelde rente voor scheepshypotheeken) resp. 11,4 - 9,7 - 10,1 en 8,5%.

Op grond van de uitkomsten in vorige jaren kan voor 1986 voor het gemiddelde kotterbedrijf een fiscale winst worden geraamd van f 275.000. Hoewel deze winst meestal aan meerdere firmanten ten goede komt zal het toch duidelijk zijn dat belastingverplichtingen in veel gevallen een aanzienlijk beslag zullen leggen op de liquiditeiten die werden gevormd in 1986.

Tabel 3.3 Gemiddeld vreemd vermogen en netto-kasstroom per bedrijf in 1986  
(bedragen in 1000 gld.; voorlopige cijfers)

|                                                                           | Bedrijven met één schip |             |                  | Idem met meer schepen |
|---------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------|------------------|-----------------------|
|                                                                           | t/m 300 pk              | 301-1100 pk | meer dan 1100 pk |                       |
| Gemidd. aantal bedrijven in 1986                                          | 249                     | 93          | 116              | 64                    |
| Gemiddeld per bedrijf:<br>Vreemd vermogen op lange termijn per 01-01-1986 | 251                     | 486         | 1554             | 3306                  |
| Bruto-kasstroom in 1986                                                   | 83                      | 167         | 659              | 1400                  |
| - aflossing 1)                                                            | 44                      | 172         | 254              | 308                   |
| - rente 1)                                                                | 20                      | 40          | 127              | 219                   |
| Netto-kasstroom in 1986                                                   | 19                      | -45         | 278              | 873                   |

1) Zie noot 2 bij tabel 3.2.

## 4. Grote zeevisserij

### 4.1 De vloot

Het in de vaart brengen van twee nieuwe (grote) vrieshektrawlers met een totaal hoofdmotorvermogen van 10850 pk en een scheepstonnage van 3491 brt vergde een investering ter waarde van 59 miljoen gulden in 1986. Zij werden als eerste in de vloot uitgerust met visfileerlijnen, ter verdere bewerking van de vangst aan boord dan tot dan toe gebruikelijk. Tegenover deze aanwas stond een vermindering van de vloot in 1986 met negen kleinere vrieshektrawlers (totaal 19400 pk en 4949 brt) uit de investeringsperiode 1971-1975. Eén van deze schepen werd aan het begin van het jaar door brand verwoest terwijl aan het eind van het jaar zeven schepen werden opgelegd in afwachting van het rondkomen van de verkoop van deze schepen naar Peru. De verkoop kreeg inderdaad begin 1987 zijn beslag waarna zij naar Peru vertrokken. Het negende schip ging onder Westduitse vlag varen.

Door deze mutaties nam het totaal motorvermogen (hoofdmotoren) van de grote zeevisserij af van 74850 pk ultimo 1985 tot 66300 pk ultimo 1986. De totale scheepstonnage daalde van 22581 brt naar 21123 brt. Per saldo is het aantal schepen in de vloot per ultimo gekomen op vijftien schepen.

Het aantal vaartuigen vertoont de laatste jaren een voortgaande daling. Het gemiddelde motorvermogen en cascoinhoud per schip is echter in de afgelopen jaren tachtig meer dan verdubbeld. Aan deze verdubbeling heeft het in de vaart brengen van steeds grotere schepen en het afstoten van kleinere schepen het zijne bijgedragen. De daling van het aantal vaartuigen in de vloot weerspiegelde zich tevens in het sinds eind 1984 met een derde afgenomen aantal opvarenden (ongeveer 200 man). Gemiddeld is per schip het aantal opvarenden toegenomen.

De vernieuwingen van de laatste jaren hebben de leeftijdsopbouw van de trawlervloot bijzonder gunstig doen worden. Per ultimo 1986 bedroeg de ouderdom per schip gemiddeld drie jaar, hetgeen een zeer jonge vloot betekent. Slechts één schip, als eenling overgebleven van de groep van 17 schepen (2000-2300 pk) welke in de periode 1971-1975 werden aangeschaft, overschreed de leeftijd van tien jaar, terwijl de leeftijd van de andere schepen slechts vijf jaar of jonger bedroeg.

Per eind 1986 werden de aanschafwaarde, de vervangingsnieuwwaarde en de vervangingsboekwaarde van de vloot, inclusief de nautische en visopsporingsapparatuur getaxeerd op respectievelijk 313, 398 en 225 miljoen gulden.

De vloot kan als modern worden gekenschetst; zeer goed uitgerust voor de visserij op pelagische vissoorten op relatief dichtbij en verweg gelegen visgronden en ingericht voor efficiënte verwerking en transport van massavangsten over grote afstanden.

**Tabel 4.1**    Overzicht van de vloot van de grote zeevisserij  
(per 31 december)

|                                                        | 1980 | 1981 | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 |
|--------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|
| <b>Totaal:</b>                                         |      |      |      |      |      |      |      |
| Rederijen                                              | 8    | 8    | 8    | 8    | 8    | 8    | 8    |
| Vrieshektrawlers                                       | 22   | 24   | 26   | 28   | 27   | 22   | 15   |
| Motorvermogen (1000 pk)                                | 45   | 54   | 64   | 74   | 82   | 75   | 66   |
| Tonnage (1000 brt)                                     | 11   | 14   | 17   | 21   | 24   | 23   | 21   |
| Opvarenden                                             | 383  | 453  | 511  | 567  | 586  | 490  | 390  |
| <b>Gemiddelden<br/>per schip:</b>                      |      |      |      |      |      |      |      |
| Motorvermogen in pk                                    | 2061 | 2268 | 2478 | 2635 | 3054 | 3402 | 4420 |
| Tonnage in brt                                         | 521  | 586  | 658  | 738  | 896  | 1026 | 1408 |
| Lengte in meters                                       | 56   | 58   | 60   | 61   | 67   | 71   | 81   |
| Leeftijd in jaren                                      | 7    | 7    | 7    | 7    | 7    | 6    | 3    |
| Opvarenden                                             | 17   | 19   | 20   | 20   | 22   | 22   | 26   |
| <b>Vrieshektrawlers met<br/>een motorvermogen van:</b> |      |      |      |      |      |      |      |
| 1300 - 1600 pk                                         | 3    | 2    | 1    | 1    | -    | -    | -    |
| 2000 - 2300 pk                                         | 17   | 17   | 17   | 16   | 13   | 9    | 1    |
| 2500 - 2800 pk                                         | 2    | 2    | 2    | 2    | 2    | 1    | -    |
| 3200 - 3600 pk                                         | -    | 3    | 4    | 5    | 5    | 4    | 4    |
| 4000 - 4400 pk                                         | -    | -    | 2    | 4    | 5    | 5    | 5    |
| 5000 - 5800 pk                                         | -    | -    | -    | -    | 2    | 2    | 4    |
| 6600 - 7500 pk                                         | -    | -    | -    | -    | -    | 1    | 1    |
| <b>Vrieshektrawlers met<br/>een ouderdom van:</b>      |      |      |      |      |      |      |      |
| 0 - 5 jaar                                             | 5    | 4    | 7    | 9    | 12   | 13   | 14   |
| 6 - 10 jaar                                            | 14   | 18   | 16   | 14   | 9    | 3    | -    |
| 11 - 15 jaar                                           | 3    | 2    | 3    | 4    | 6    | 6    | 1    |
| 16 - 20 jaar                                           | -    | -    | -    | 1    | -    | -    | -    |

Bron:    Scheepvaartinspectie, LEI.

#### 4.2    Bedrijfsresultaten vrieshektrawlers

De bedrijfsresultaten van de vrieshektrawlers worden reeds jarenlang sterk beïnvloed door het EG-visserijbeleid. Het jaar 1986 maakte hierop geen uitzondering. Tegenover een verruiming van de haringquota in de Noordzee stonden krappere makreelquota elders in de Eurozee.

De beperkingen van de makreelvisserij waren, afgezien van een korte periode van haringvisserij in het najaar in het Engels Kanaal, vooral van invloed op het bedrijfsgebeuren tijdens de

herfst- en wintermaanden. Als compensatie hiervoor zijn de laatste jaren in deze periode andere activiteiten ontplooid in de vorm van uitbreiding van de visserij op horsmakreel, het opkopen en overnemen van vangsten van buitenlandse vissersschepen en ontginning van de makreelvisserij aan de Amerikaanse Oostkust.

In 1986 bestonden de overige activiteiten bijna geheel uit het overnemen, invriezen en - in combinatie met coasters - het vervoer van in Schotse en Ierse havens (Ullapool en Killybegs) ingekochte verse makreel. Naar de Oostzee werd slechts één koopreis op kabeljauw ondernomen. Aan de makreelvisserij, in combinatie met koopvaart van makreel, langs de Amerikaanse Oostkust werd niet deelgenomen. Door een grote vrieshektrawler werd de van een reis afkomstige eigen vangst rechtstreeks afgezet in Nigeria.

De haringvisserij welke wederom wat meer mogelijkheden opleverde verliep qua vangsten redelijk. Onder meer door een groter aandeel van "goedkope" haring in de aanvoer lagen de gemiddelde opbrengstprijzen per eenheid produkt waarop bij de bemanning werd afgerekend gemiddeld op een lager niveau dan in voorgaande jaren. Bovendien oefenden afzetproblemen en hogere kosten door een langere opslagduur van de produkten in de koelhuizen en de lagere dollarkoers een zware druk hierop uit. Een lichtpunt in het geheel was de gunstige ontwikkeling van de olieprijs welke ten opzichte van 1985 met meer dan de helft daalde.

Voor de in het onderzoek betrokken vaartuigen welke het gehele jaar in de vaart waren lagen in 1986 zowel de visserij als de vrachtvaartbesomming op een lager niveau dan in 1985. Voor de schepen van 2000-2300 pk betekende dit gemiddeld per schip een lagere opbrengst van 331.000 gulden en voor de schepen van 3600-4400 pk een lagere opbrengst van 843.000 gulden.

In verhouding tot de besommingsdaling daalden ook de loonkosten van de opvarenden. Hierbij wordt opgemerkt dat de mate van vrachtvaart - waarbij de beloning niet procentueel verloopt aan de besomming - vooral bij de inkomens van de opvarenden van de grote vrieshektrawlers de laatste jaren van invloed geweest is op deze verhouding.

Bij een ongeveer gelijkblijvend gasolieverbruik in beide jaren bedroeg het behaalde voordeel door de gunstige gasolieprijs in 1986 voor de kleine vrieshektrawlers gemiddeld 659.000 gulden. Ondanks de lagere beloningen van de opvarenden bedroegen de overige exploitatiekosten per saldo 9.000 gulden meer als gevolg van hogere overige kosten. Het netto-overschot van deze schepen steeg per schip gemiddeld met 319.000 gulden van 50.000 gulden in 1985 naar 369.000 gulden in 1986.

Voor de grote vrieshektrawlers (3600-4400 pk) bedroeg het behaalde voordeel in de gas- en stookoliekosten gemiddeld per schip 1.039.000 gulden. Bovendien daalden de overige exploitatiekosten, onder meer beloningen van de opvarenden, met 267.000 gulden. Een totaal kostenvoordeel van 1.306.000 gulden en een

daling van de opbrengst van 843.000 gulden leverde per saldo een verbetering op van het netto-resultaat van 463.000 gulden. Het netto-tekort uit 1985 per schip van 426.000 gulden sloeg hierdoor om in een even boven de nullijn liggend netto-overschot in 1986 van 37.000 gulden.

De netto-bedrijfsresultaten van de kleine vrieshektrawler lagen zowel in 1985 als in 1986 op een hoger positief niveau dan die van de grote vrieshektrawler. Reden hiervoor was naast de gedaalde opbrengsten, de enorme afschrijvings- en financieringslasten (op basis van vervangingsnieuwwaarde) welke voor de vrieshektrawlers van 3600-4400 pk gemiddeld per schip 3,3% miljoen gulden bedroegen en reeds 32% procent van de besomming opslokten. Voor de kleine vrieshektrawlers lagen deze lasten wegens geringere vervangingsnieuwwaarde en hogere ouderdom op een veel lager niveau. Voor de schepen van 2000-2300 pk bedroegen deze gemiddeld 0,4 miljoen gulden per schip respectievelijk 8 procent van de besomming.

Tabel 4.2 Gemiddelde bedrijfsresultaten van de vrieshektrawlers van de grote zeevisserij (1000 gld.)

|                       | 1980<br>1) | 1981 | 1982  | 1983<br>2) | 1984<br>2) | 1985<br>2) | 1986<br>2) |
|-----------------------|------------|------|-------|------------|------------|------------|------------|
| 1180-1320 pk          |            |      |       |            |            |            |            |
| Bruto-besomming       | 2274       | -    | -     | -          | -          | -          | -          |
| Netto-resultaat       | -310       | -    | -     | -          | -          | -          | -          |
| Loonkosten matroos 3) | 61         | -    | -     | -          | -          | -          | -          |
| 2000-2300 pk          |            |      |       |            |            |            |            |
| Bruto-besomming       | 4623       | 6445 | 5932  | 5640       | 4974       | 5112       | 4781       |
| Netto-resultaat       | -47        | +551 | +214  | +173       | +58        | +50        | +369       |
| Loonkosten matroos 3) | 85         | 111  | 101   | 97         | 87         | 92         | 85         |
| 3600-4400 pk          |            |      |       |            |            |            |            |
| Bruto-besomming       | -          | -    | 11338 | 11632      | 11754      | 11087      | 10244      |
| Netto-resultaat       | -          | -    | +755  | +615       | +192       | -426       | +37        |
| Loonkosten matroos 3) | -          | -    | 133   | 140        | 129        | 136        | 115        |

1) Voor vergelijking van de jaren onderling zijn afschrijving en rente in 1980 herleid tot het niveau van de met ingang van 1981 geldende normen.

2) Voorlopige cijfers.

3) Gages en sociale lasten.

## 5. Mosselcultuur

### 5.1 Aantal bedrijven en vloot

Hoewel de financiële resultaten van de meeste kleinere bedrijven nog steeds niet echt florissant zijn te noemen, daalde dit jaar het totaal aantal mosselbedrijven niet meer verder. In voorgaande jaren waren deze slechte resultaten er mede oorzaak van dat verschillende kleinere bedrijven zich genoodzaakt zagen de activiteiten te staken. Ook het gebrek aan bedrijfsopvolgers speelde in dit saneringsproces een rol. De grotere bedrijven konden door de overname van de productiecapaciteit van de kleinere bedrijven effectiever gebruikmaken van de in het verleden uitgebreide laadcapaciteit van de schepen.

De gunstige financiële resultaten van de grotere bedrijven in het afgelopen en voorgaande seizoen hebben weer voor een vrij aanzienlijke toename van de investeringen gezorgd. Voor het eerst sinds jaren werd de vloot per saldo zelfs nog met een eenheid uitgebreid. Ook het gemiddelde motorvermogen nam toe. Evenwel hebben de gunstige financiële resultaten veel minder dan in de kottervisserij, tot een sterke toename van het totale motorvermogen geleid. Veel meer dan de vangstcapaciteit van het schip, is vooral de productiecapaciteit van de percelen van belang voor het behalen van een hoge bruto opbrengst. Mogelijk dat als gevolg van de gunstige financiële positie van de grotere bedrijven, de drang om marginale bedrijven over te nemen, verder zal toenemen.

### 5.2 Aanvoer en opbrengst

Ook het afgelopen seizoen bleek weer welke grote wisselvalligheden in de aanvoer van mosselen kunnen voorkomen. Doordat zowel de productie in Zeeland als in de Waddenzee sterk tegenviel, kwam de totale aanvoer aanzienlijk lager uit dan in de voorgaande seizoenen. Nadat men in de Waddenzee eerst kampen had met een algenbesmetting, trad vervolgens een strenge winter in, waardoor de zojuist weer opgestarte visserij al snel weer gestaakt moest worden. Mede hierdoor bleef de totale aanvoer steken op 64 miljoen kg, het laagste peil sinds het seizoen 1959/60.

In tegenstelling tot de twee voorgaande seizoenen bleken de importen vanuit West Duitsland en Denemarken onvoldoende soelaas te bieden voor het op peil houden van het totale aanbod. Ook daar had men te kampen met ongunstige natuurlijke omstandigheden. Ten gevolge van het lage aanbod en de gedurende laatste jaren gestegen vraag, kon de gemiddelde opbrengstprijs dan ook flink stijgen. De bijna verdubbelde prijs zorgde ervoor, dat ondanks de lage aanvoer, de totale opbrengst zelfs nog een nieuwe recordhoogte

kon bereiken. Vooral voor de mosselen uit de Waddenzee werden vanwege de betere kwaliteit, zeer hoge prijzen betaald.

Als gevolg van het krappe aanbod werden ook dit seizoen weer geen mosselen door het mosselfonds opgenomen. Voor de handel betekende het lage aanbod van mosselen, dat op vrijwel alle afzetmarkten de verkopen terugvielen. Opvallend hierbij is dat ondanks de hoge grondstof(mossel)prijs, het aandeel van verwerkte mosselen (diepgevroren mosselen, halfconserven) in de totale afzet toch nog ruimschoots op peil bleef. Dit seizoen werd weer ruim 35 procent van het totale aanbod door de verwerkende industrie opgenomen.

### 5.3 Bedrijfsresultaten

In het seizoen 86/87 werden door de meeste mosselkwekerijen aanzienlijk betere resultaten behaald, nadat deze zich in het seizoen 85/86 ook al flink hadden verbeterd. Hierdoor kon door de meeste bedrijven na een opeenvolging van een aantal slechtere seizoenen, voor het eerst weer het resultaat van het seizoen 80/81 worden geëvenaard dan wel overschreden. Vooral de grotere bedrijven konden door een hogere bruto opbrengst een aanzienlijke verbetering van het netto resultaat realiseren. De stijging van de bruto opbrengst van de kleine bedrijven bleef sterk achter bij het gemiddelde van de bedrijfstak. Waarschijnlijk hebben deze kleine bedrijven door een geringere spreiding van de percelen minder kunnen profiteren van de hoge opbrengstprijzen. Als gevolg van de geringere spreiding zijn deze kleine bedrijven vaak kwetsbaarder voor de soms lokaal optredende ongunstige natuurlijke omstandigheden.

De daling van de olieprijs heeft veel minder invloed op de verbetering van het netto resultaat gehad dan in de kottervisserij het geval was. Het aandeel van de brandstofkosten in de totale kosten ligt in de mosselvisserij altijd al aanzienlijk lager.

De in de kosten begrepen loonkosten zijn geraamd op basis van loonbetalingen in een aantal bedrijven. Omdat niet voldoende waarnemingen ter beschikking stonden om hierbij verschillen te berekenen tussen grote en kleine bedrijven is volstaan met de toerekening van hetzelfde bedrag per man in alle groepen, hoewel in het basismateriaal wel degelijk vrij grote verschillen zijn geconstateerd. De toerekening geschiedde voor alle opvarenden, inclusief eigenaren, voor hetzelfde bedrag; een vergoeding voor leiding en toezicht is zoals bij het LEI gebruikelijk niet in de kosten begrepen.

Een berekening van de inkomstenpositie van de opvarenden - nog steeds voor het merendeel de ondernemers of hun familieleden zelf - onder voorbijgaan van de in te calculeren loonsom is mogelijk in de vorm van het vaststellen van de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar. De arbeidsopbrengst wordt berekend door van de bruto-opbrengst alle kosten, behalve loon en sociale lasten, af te trekken. Het saldo bestaat dus uit de som van loon-

Tabel 5.1 Aantal bedrijven en vloot van de mosselcultuur  
(per 31 december)

|                                         | 1980      | 1981      | 1982      | 1983      | 1984      | 1985      | 1986<br>1) |
|-----------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|------------|
| <hr/>                                   |           |           |           |           |           |           |            |
| Aantal bedrijven 2):                    |           |           |           |           |           |           |            |
| - kleinste                              | 3         | 5         | 3         | 4         | 3         | 5         | 3          |
| - kleine                                | 12        | 13        | 12        | 9         | 8         | 7         | 10         |
| - middelgrote                           | 29        | 26        | 27        | 25        | 27        | 25        | 27         |
| - grote                                 | 23        | 20        | 24        | 29        | 23        | 21        | 18         |
| - grootste                              | <u>12</u> | <u>15</u> | <u>12</u> | <u>10</u> | <u>14</u> | <u>15</u> | <u>15</u>  |
| Totaal                                  | 79        | 79        | 78        | 77        | 75        | 73        | 73         |
| w.v.:                                   |           |           |           |           |           |           |            |
| - in Zeeland                            | 75        | 75        | 73        | 72        | 70        | 68        | 68         |
| - in Noord-Nederland                    | 4         | 4         | 5         | 5         | 5         | 5         | 5          |
| <hr/>                                   |           |           |           |           |           |           |            |
| Aantal schepen:                         |           |           |           |           |           |           |            |
| - Zeeland                               | 78        | 78        | 77        | 76        | 75        | 73        | 74         |
| - Noord-Nederland                       | <u>4</u>  | <u>4</u>  | <u>5</u>  | <u>5</u>  | <u>5</u>  | <u>5</u>  | <u>5</u>   |
| Totaal                                  | 82        | 82        | 82        | 81        | 80        | 78        | 79         |
| <hr/>                                   |           |           |           |           |           |           |            |
| Gemidd.-motorvermogen:                  |           |           |           |           |           |           |            |
| - in pk                                 | 302       | 310       | 316       | 324       | 335       | 335       | 344        |
| <hr/>                                   |           |           |           |           |           |           |            |
| Aantal schepen met<br>een motor van:    |           |           |           |           |           |           |            |
| pk                                      |           |           |           |           |           |           |            |
| 1-200                                   | 9         | 8         | 7         | 6         | 6         | 6         | 6          |
| 201-300                                 | 32        | 29        | 26        | 25        | 18        | 17        | 16         |
| 301 e.m.                                | 41        | 45        | 49        | 50        | 56        | 55        | 57         |
| <hr/>                                   |           |           |           |           |           |           |            |
| Aantal schepen met<br>een ouderdom van: |           |           |           |           |           |           |            |
| 0 - 10 jaar                             | 11        | 12        | 12        | 17        | 17        | 17        | 18         |
| 11 - 20 jaar                            | 2         | 3         | 3         | 3         | 3         | 3         | 4          |
| meer dan 20 jaar                        | 69        | 67        | 67        | 61        | 60        | 58        | 57         |

1) Voorlopige cijfers.

2) Ingedeeld volgens het aandeel in de totale productiecapaciteit; grenzen resp. 0,5-0,8-1,3 en 1,8% van die productiecapaciteit

Bron: Produktschap voor Vis en Visprodukten; Directie van de Visserijen, LEI.

Tabel 5.2 Aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen 1)

|                                                                                                                                          | 80/81     | 81/82     | 82/83     | 83/84     | 84/85     | 85/86     | 86/87      |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|------------|
| Aanvoer (mln.kg):                                                                                                                        |           |           |           |           |           |           |            |
| - uit Zeeland                                                                                                                            | 33        | 23        | 38        | 31        | 38        | 33        | 26         |
| - uit de Waddenzee                                                                                                                       | <u>34</u> | <u>77</u> | <u>78</u> | <u>67</u> | <u>26</u> | <u>73</u> | <u>38</u>  |
| Totaal                                                                                                                                   | 67        | 100       | 116       | 98        | 64        | 106       | 65         |
| Opbrengst (mln.gld.):                                                                                                                    |           |           |           |           |           |           |            |
| - uit Zeeland                                                                                                                            | 33        | 6         | 11        | 10        | 16        | 14        | 20         |
| - uit de Waddenzee                                                                                                                       | <u>22</u> | <u>27</u> | <u>28</u> | <u>29</u> | <u>17</u> | <u>40</u> | <u>45</u>  |
| Totaal                                                                                                                                   | 55        | 33        | 39        | 39        | 33        | 54        | 65         |
| Gemiddelde prijs<br>(gld./100 kg):                                                                                                       |           |           |           |           |           |           |            |
| - uit Zeeland                                                                                                                            | 98        | 27        | 28        | 31        | 41        | 43        | 77         |
| - uit de Waddenzee                                                                                                                       | <u>65</u> | <u>35</u> | <u>36</u> | <u>44</u> | <u>65</u> | <u>54</u> | <u>118</u> |
| Totaal                                                                                                                                   | 82        | 33        | 33        | 40        | 50        | 51        | 100        |
| 1) Hieronder zijn<br>niet begrepen de<br>door het Mossel-<br>fonds opgenomen<br>aanvoeren, w.v. de<br>hoeveelheden waren<br>(in mln.kg): | 1         | 1         | 26        | 42        | 11        | 2         | 0          |

Bron: Produktschap voor Vis en Visprodukten.

bestanddelen en netto-resultaat en is, berekend per opvarende, in tabel 5.3 eveneens vermeld. De verschillen in arbeidsopbrengst per opvarende zijn het afgelopen seizoen sterk gegroeid. De grootste bedrijven behaalden een ruim vijf maal zo hoge opbrengst dan de kleine bedrijven. Voor de sector als geheel levert een voorlopige schatting, een gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar op van 177000 gulden tegen 125000 gulden in het voorgaande seizoen.

Tabel 5.3 Gemiddelde resultaten per bedrijf in de mosselcultuur  
(1000 gld.)

|                                 | 80/81 | 81/82 | 82/83 | 83/84 | 84/85 | 85/86 | 86/87 |
|---------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
|                                 |       |       | 1)    | 1)    | 1)    | 1)    | 2)    |
| <b>Kleine bedrijven 3)</b>      |       |       |       |       |       |       |       |
| Bruto-opbrengst                 | 300   | 313   | 286   | 198   | 97    | 293   | 333   |
| Netto-resultaat                 | -6    | -53   | -65   | -115  | -200  | 10    | -7    |
| Loonkosten per opvarende        | 41    | 45    | 47    | 49    | 51    | 52    | 53    |
| Arbeidsopbrengst per opvarende  | 39    | 25    | 18    | -3    | -35   | 56    | 50    |
| <b>Middelgrote bedrijven 3)</b> |       |       |       |       |       |       |       |
| Bruto-opbrengst                 | 748   | 475   | 504   | 459   | 371   | 635   | 762   |
| Netto-resultaat                 | 371   | 12    | 22    | 65    | -55   | 152   | 314   |
| Loonkosten per opvarende        | 41    | 45    | 47    | 49    | 51    | 52    | 53    |
| Arbeidsopbrengst per opvarende  | 157   | 48    | 53    | 68    | 33    | 101   | 154   |
| <b>Grote bedrijven 3)</b>       |       |       |       |       |       |       |       |
| Bruto-opbrengst                 | 1032  | 656   | 773   | 669   | 591   | 755   | 1109  |
| Netto-resultaat                 | 528   | 44    | 84    | 75    | 76    | 194   | 562   |
| Loonkosten per opvarende        | 41    | 45    | 47    | 49    | 51    | 52    | 53    |
| Arbeidsopbrengst per opvarende  | 201   | 58    | 72    | 71    | 73    | 107   | 256   |
| <b>Grootste bedrijven 3)</b>    |       |       |       |       |       |       |       |
| Bruto-opbrengst                 | .     | 959   | 1206  | 1126  | 1160  | 1343  | 1682  |
| Netto-resultaat                 | .     | 193   | 292   | 252   | 438   | 605   | 860   |
| Loonkosten per opvarende        | .     | 45    | 47    | 49    | 51    | 52    | 53    |
| Arbeidsopbrengst per opvarende  | .     | 99    | 132   | 115   | 176   | 230   | 269   |

1) Voorlopige cijfers.

2) Raming.

3) Zie noot 2 bij tabel 5.1 (wegens het geringe aantal beschikbare gegevens zijn de 2 kleinste groepen samengevoegd).

## 6. Totale resultaten per sector

### 6.1 Kottervisserij

In 1985 is de totale besomming van de kottervisserij met 36 miljoen gulden, dat wil zeggen 4,5 procent, gedaald. Dit was onder andere een gevolg van een lagere visserijinspanning. Door gebrek aan aanvoergegevens kan niet bepaald worden welke rol de vangsten respectievelijk de prijsontwikkeling heeft gespeeld. Door de daling van de olieprijs zijn de technische kosten - kosten zonder loonbestanddelen - met 101 miljoen gulden gedaald waardoor de arbeidsopbrengst met 65 miljoen gulden kon stijgen.

Van de toename van de arbeidsopbrengst is 31 miljoen ten goede gekomen aan de bruto beloning van de opvarenden. Het nettoresultaat is met 35 miljoen gestegen tot het hoogste niveau sinds 1979. Ook het gemiddelde deelloon (incl. sociale lasten) per opvarende is op het hoogste niveau sinds voor 1970 gekomen.

Tabel 6.2 geeft een indruk van de lange termijn ontwikkeling van opbrengsten, kosten en arbeidsopbrengst, gemiddeld per opvarende, sedert 1970. De voortgaande investeringen in steeds grotere schepen blijken het aantal pk's dat gemiddeld per man wordt ingezet op een steeds hoger niveau te brengen. In 1986 was tweemaal zoveel pk's per man werkzaam als in het begin van de zeventiger jaren. Daarmee heeft de gemiddelde besomming per man (na uitschakeling van de geldontwaarding, dus berekend in guldens van 1986) geen gelijke tred kunnen houden. De kosten per man zijn sinds 1970 wel verdubbeld, waardoor de gemiddelde arbeidsopbrengst per opvarende lang niet met de besomming meesteeg. In dit opzicht is 1986 een belangrijke uitzondering geweest.

Voor een globaal overzicht in de ontwikkelingen in de laatste vijftien jaar zijn enkele gegevens over de kottersector in tabel 6.3 samengevat. Uit de tabel blijkt dat het aantal kotters in de jaren 1985-1986 iets groter was dan in 1971-1972. Het gemiddelde motorvermogen is echter met 121 procent toegenomen en het aantal opvarenden met bijna 14 procent. In de tussenliggende jaren 1977-1978, na een aanvankelijke investeringsgolf en een daaraanvolgende sanering, lag zowel het aantal kotters als het aantal opvarenden op een lager niveau. De totale besomming blijkt in 1977-78 - in guldens van gelijke koopkracht - gelijk te zijn geweest aan die in 1971-72; in 1985-86 was die 60 procent hoger.

De totale financiële resultaten zowel als de resultaten per schip in de jaren 85/86 zien er betrekkelijk gunstig uit in vergelijking met de voorgaande jaren. Echter, de besomming per pk is sinds 1971/72 met 23 procent gedaald. De arbeidsopbrengst per opvarende is van 84/85 naar 85/86 wel gestegen, maar slechts tot het niveau van de jaren zeventig. De gunstige cijfers zijn in grote mate bepaald door de gedaalde brandstofkosten.

Hoe de situatie zich in de komende jaren zal ontwikkelen zal uiteraard afhangen van een samenstel van factoren. Genoemd kunnen worden:

- ontwikkeling van de olieprijs;
- beperking van de visserij-activiteit door stilligeregelingen;
- uitvoering van een saneringsregeling;
- beperking van de boomkorlengte tot maximaal 12 m;
- invoering van de 2000 pk grens voor nieuwe kotters;
- ontwikkeling van de Nederlandse quota's;
- beperking van de boomkorlengte tot 4 m binnen de 12 mijl;
- nieuwe maaswijdte voorschriften;
- ontwikkeling van de visprijzen, afhankelijk van niveau van aanvoer, (buitenlandse) vraag en de wisselkoers van de Nederlandse gulden.

Tabel 6.1 Totaalresultaat van de kottervisserij (mln.gld.)

|                      | 1980 | 1981 | 1982 | 1983 | 1984 | 1985 | 1986 1) |
|----------------------|------|------|------|------|------|------|---------|
| Aantal schepen       | 518  | 549  | 565  | 581  | 602  | 617  | 608     |
| Motorverm. (1000 pk) | 360  | 407  | 440  | 474  | 514  | 534  | 538     |
| Aantal opvarenden    | 2359 | 2499 | 2562 | 2747 | 2919 | 2981 | 2942    |
| Olieverbruik (mln l) | 213  | 220  | 260  | 297  | 324  | 325  | 321     |
| Besomming 2)         | 440  | 523  | 572  | 635  | 693  | 794  | 758     |
| Af: Techn. kosten 3) | 306  | 372  | 455  | 489  | 537  | 570  | 469     |
| Arbeidsopbrengst     | 134  | 151  | 117  | 146  | 156  | 224  | 289     |
| waarvan:             |      |      |      |      |      |      |         |
| - deel/soc. lasten   | 136  | 155  | 158  | 179  | 190  | 223  | 253     |
| - netto-resultaat    | -2   | -4   | -41  | -33  | -34  | +1   | +36     |
| In guldens van 1986: |      |      |      |      |      |      |         |
| Besomming 2)         | 541  | 602  | 621  | 670  | 711  | 795  | 758     |
| Af: Techn. kosten 3) | 377  | 431  | 495  | 516  | 551  | 571  | 469     |
| Arbeidsopbrengst     | 164  | 174  | 126  | 154  | 160  | 224  | 289     |
| waarvan:             |      |      |      |      |      |      |         |
| - deel/soc. lasten   | 167  | 178  | 171  | 189  | 195  | 223  | 253     |
| - netto-resultaat    | -3   | -4   | -45  | -35  | -35  | +1   | +36     |

1) Voorlopige cijfers.

2) Inclusief overige opbrengsten.

3) Alle kosten, excl. deel, sociale lasten, proviand, graailoon/vakantiegeld.

Tabel 6.2 Gemiddelde resultaten per mensjaar in de kottervisserij  
(in 1000 gld. geldswaarde 1986)

| Jaar    | Mens-<br>jaren | pk  | Be-<br>som-<br>ming | Af-<br>schr.<br>rente | Ov.<br>kos-<br>ten | Ar-<br>beids-<br>opbr. | Waarvan:                |                          |
|---------|----------------|-----|---------------------|-----------------------|--------------------|------------------------|-------------------------|--------------------------|
|         |                |     |                     |                       |                    |                        | Deel/<br>soc.<br>lasten | Netto-<br>resul-<br>taat |
| 1970    | 2725           | 83  | 163                 | 33                    | 56                 | 74                     | 67                      | +7                       |
| 1971    | 2598           | 90  | 182                 | 35                    | 64                 | 83                     | 72                      | +11                      |
| 1972    | 2625           | 95  | 190                 | 32                    | 64                 | 94                     | 76                      | +18                      |
| 1973    | 2706           | 106 | 210                 | 39                    | 78                 | 93                     | 83                      | +10                      |
| 1974    | 2747           | 125 | 190                 | 53                    | 90                 | 47                     | 67                      | -20                      |
| 1975    | 2421           | 143 | 198                 | 52                    | 91                 | 55                     | 68                      | -13                      |
| 1976    | 2097           | 151 | 212                 | 51                    | 99                 | 62                     | 72                      | -10                      |
| 1977    | 2107           | 151 | 221                 | 46                    | 100                | 75                     | 75                      | +0                       |
| 1978    | 2136           | 148 | 230                 | 37                    | 93                 | 100                    | 81                      | +19                      |
| 1979    | 2176           | 148 | 246                 | 40                    | 109                | 97                     | 81                      | +16                      |
| 1980    | 2359           | 153 | 229                 | 37                    | 121                | 71                     | 72                      | -1                       |
| 1981    | 2499           | 163 | 240                 | 40                    | 130                | 70                     | 72                      | -2                       |
| 1982    | 2562           | 172 | 242                 | 47                    | 145                | 50                     | 67                      | -17                      |
| 1983    | 2747           | 173 | 244                 | 49                    | 138                | 57                     | 70                      | -13                      |
| 1984    | 2919           | 176 | 244                 | 47                    | 141                | 56                     | 68                      | -12                      |
| 1985    | 2979           | 179 | 267                 | 47                    | 144                | 76                     | 75                      | +1                       |
| 1986 1) | 2942           | 183 | 258                 | 56                    | 104                | 98                     | 86                      | +12                      |

1) Voorlopige cijfers.

Tabel 6.3 Ontwikkeling van de bedrijfsresultaten van de kottersector in de periode 1971-1986 (guldens van 1986)

|                          | Gemiddeld over de jaren: |         |         |
|--------------------------|--------------------------|---------|---------|
|                          | 1971+72                  | 1977+78 | 1985+86 |
| Aantal schepen           | 606                      | 498     | 612     |
| Waarvan (in procenten):  |                          |         |         |
| 1- 200 pk                | 22                       | 22      | 16      |
| 201- 300 pk              | 21                       | 13      | 26      |
| 301- 600 pk              | 39                       | 18      | 8       |
| 601- 1100 pk             | 18                       | 27      | 14      |
| 1101- 1500 pk            | 0                        | 17      | 18      |
| boven 1500 pk            | 0                        | 3       | 17      |
| Motorvermogen (1000 pk)  | 242                      | 326     | 536     |
| Aantal opvarenden        | 2605                     | 2149    | 2962    |
| In mln gld:              |                          |         |         |
| Besomming                | 488                      | 486     | 777     |
| Af: Technische kosten    | 256                      | 293     | 520     |
| Arbeidsopbrengst         | 232                      | 193     | 257     |
| Gemiddeld per schip:     |                          |         |         |
| Aantal pk's              | 399                      | 655     | 875     |
| Aantal opvarenden        | 4,3                      | 4,3     | 4,8     |
| In 1000 gld:             |                          |         |         |
| Besomming                | 805                      | 978     | 1267    |
| Af: Technische kosten    | 422                      | 587     | 846     |
| Arbeidsopbrengst         | 383                      | 390     | 421     |
| Gemiddeld per pk:        |                          |         |         |
| In gld:                  |                          |         |         |
| Besomming                | 2016                     | 1492    | 1448    |
| Af: Technische kosten    | 1056                     | 897     | 969     |
| Arbeidsopbrengst         | 960                      | 595     | 479     |
| Gemiddeld per opvarende: |                          |         |         |
| Aantal pk's              | 93                       | 152     | 181     |
| In 1000 gld:             |                          |         |         |
| Besomming                | 187                      | 226     | 262     |
| Af: Technische kosten    | 98                       | 136     | 175     |
| Arbeidsopbrengst         | 89                       | 90      | 87      |

## 6.2 Grote zeevisserij

De laatste jaren wordt het sectorresultaat door het uit de vaart nemen en verkopen van de kleinere vrieshektrawlers steeds meer bepaald door de grote vrieshektrawlers. Deze schepen hebben in 1986 evenals de in dat jaar nog resterende kleine vrieshektrawlers een aanzienlijk lagere besomming behaald dan in voorgaande jaren.

In 1986 onderging de totale besomming van de bedrijfstak als zodanig een sterke daling van 42 miljoen gulden ofwel een daling van 20 procent. Hierbij daalden de opbrengsten verkregen uit koop/vrachtvaart relatief meer dan de visserijbesomming.

Tegenover een daling van de opbrengsten stond een daling van de scheepsexploitatiekosten met 46 miljoen gulden. Het uit-

Tabel 6.4 Totaalresultaat van de grote zeevisserij (mln. gld.)

|                           | 1980<br>1) | 1981 | 1982 | 1983<br>2) | 1984<br>2) | 1985<br>2) | 1986<br>2) |
|---------------------------|------------|------|------|------------|------------|------------|------------|
| Aantal rederijen          | 8          | 8    | 8    | 8          | 8          | 8          | 8          |
| Aantal vrieshektrawlers   | 26         | 25   | 27   | 28         | 31         | 28         | 24         |
| waarvan per ultimo:       | (22)       | (24) | (26) | (28)       | (27)       | (22)       | (15)       |
| Motorvermogen (1000 pk)   | 50         | 56   | 66   | 74         | 90         | 89         | 85         |
| Tonnage (1000 brt)        | 13         | 14   | 17   | 21         | 26         | 26         | 26         |
| Aantal opvarenden         | 419        | 468  | 527  | 567        | 655        | 607        | 556        |
| Manjaren                  | 395        | 414  | 480  | 525        | 576        | 537        | 482        |
| Gasolieverbruik (mln.ltr) | 35         | 40   | 41   | 42         | 36         | 32         | 23         |
| Stookolieverbr. (1000 mt) | 2          | 4    | 11   | 18         | 24         | 31         | 37         |
| Besomming                 | 98         | 144  | 173  | 182        | 203        | 215        | 173        |
| Af: Technische kosten 3)  | 67         | 88   | 107  | 118        | 141        | 152        | 119        |
| Arbeidsopbrengst          | 31         | 56   | 66   | 64         | 62         | 63         | 54         |
| waarvan:                  |            |      |      |            |            |            |            |
| - gages/sociale lasten    | 34         | 47   | 57   | 60         | 66         | 69         | 56         |
| - netto-resultaat         | -3         | +9   | +9   | +4         | -4         | -6         | -2         |
| In gulden van 1986:       |            |      |      |            |            |            |            |
| Besomming                 | 120        | 166  | 188  | 192        | 208        | 215        | 173        |
| Af: technische kosten 3)  | 82         | 102  | 116  | 124        | 144        | 152        | 119        |
| Arbeidsopbrengst          | 38         | 64   | 72   | 68         | 64         | 63         | 54         |
| waarvan:                  |            |      |      |            |            |            |            |
| - gages/sociale lasten    | 42         | 54   | 62   | 63         | 68         | 69         | 56         |
| - netto-resultaat         | -4         | +10  | +10  | +5         | -4         | -6         | -2         |

1) Voor vergelijking van de jaren onderling zijn afschrijving en rente in 1980 herleid tot het niveau van de met ingang van 1981 geldende normen.

2) Voorlopige cijfers.

3) Alle kosten, exclusief gages, sociale lasten en proviand.

eindelijke resultaat hiervan was dat het netto-tekort uit 1985 van zes miljoen gulden afnam tot een netto-tekort van twee miljoen gulden in 1986.

In het totale kostenbeeld namen de technische kosten - kosten exclusief gages en sociale voorzieningen - af met 33 miljoen gulden. Te weten: de oliekosten door de gunstige ontwikkeling van de olieprijs met 25 miljoen gulden en de overige technische kosten, als een saldo van 5 miljoen gulden hogere afschrijvings- en financieringslasten en 13 miljoen gulden lagere afleverings- en overige vaartuigkosten, met 8 miljoen gulden. Tenslotte daalden de kosten van gages en sociale voorzieningen, voornamelijk gebaseerd op de besommingsafname ook met 13 miljoen gulden.

Het negatieve netto-resultaat kwam in 1986 vooral tot stand door minder gunstige opbrengsten/kostenverhoudingen van schepen die niet het gehele jaar in de vaart waren en de in verhouding slechte resultaten van de grootste schepen van de vloot. Bovendien moet bedacht worden dat de positieve resultaten welke door de in 1986 volledig in de vaart geweest zijnde vaartuigen gemiddeld zijn behaald, uitsluitend te danken zijn aan de gunstige ontwikkelingen van de brandstofkosten. Bij het ontbreken van dit gunstige element zou het totale netto-tekort van de grote zeevisserij over 1986 van 2 miljoen gulden, op basis van in 1985 geldende olieprijsen bij benadering op 23 miljoen gulden zijn uitgekomen.

Het toekomstperspectief is voor deze sector van de visserij zeer moeilijk in te schatten. Afhankelijk van quotatoewijzingen zijn er enerzijds verruimde mogelijkheden voor de haringvisserij doch anderzijds beperkingen voor de makreel- en horsmakreelvisserij. Voor tekorten in vangstquota zal compensatie moeten worden gezocht in visserij buiten de EG-zone of uitbreiding van visserij op nog niet per land gequoteerde of in het geheel niet gequoteerde vissoorten binnen de EG-zone. Ook zal zoals reeds enkele jaren achter elkaar gebruikelijk compensatie moeten worden gezocht in andere activiteiten zoals overnemen van de vangsten van buitenlandse schepen en verdere vrachtvaart. Als een geheel van geïntegreerde bedrijven waarbinnen aanvoer, handel en verwerking hand in hand gaan zal de grote zeevisserij uiterst alert moeten zijn op de binnen- en buitenlandse marktsituatie en de valorisatie van de vangst.

### 6.3 Mosselcultuur

De in het seizoen 1985/86 ingezette verbetering van het totaal resultaat, heeft zich het afgelopen seizoen verder voortgezet. Ondanks de fors lagere produktie steeg ten gevolge van de sterk gestegen opbrengstprijs, de totale besomming met 11 miljoen gulden tot bijna 66 miljoen gulden. Daarmee is - nominaal - het niveau van de seizoenen 79/80 en 80/81 voor het eerst weer ruimschoots overschreden. Reëel, dus rekening houdend met de geldont-

waarding, blijft de opbrengst nog steeds iets achter bij de genoemde jaren.

De technische kosten - kosten zonder loonbestanddelen - zijn in het seizoen 86/87 iets gedaald. Ten gevolge van de lagere olieprijs en de vermoedelijk geringere bedrijfsactiviteiten (strengere winter, algenbesmetting in Waddenzee), daalden de brandstofkosten. De stijgende onderhoudskosten, afschrijving en rente zorgden er ervoor, dat de daling van de totale technische kosten iets minder hoog uitviel. De gedurende jaren 1981-1984 steeds krappere wordende liquiditeit van veel bedrijven leidde in toenemende mate tot uitstel van onderhoud en investeringen. De stijging van de onderhoudskosten en investering zijn dan ook voor een belangrijk deel het gevolg van een "inhaaleffect".

Als gevolg van de ontwikkeling van opbrengsten en technische kosten is de totale nominale arbeidsopbrengst aanzienlijk boven het peil van de voorafgaande seizoenen gekomen. In reële guldens ligt de arbeidsopbrengst nog altijd iets beneden het peil van gunstige seizoenen 1979/80 en 1980/81. Bij een iets hogere loonsom is dan ook het netto resultaat nog weer aanzienlijk verbeterd.

De gemiddelde arbeidsopbrengst per opvarende is door de stijging van de totale arbeidsopbrengst en door een slechts geringe toename van het aantal opvarenden, aanzienlijk toegenomen. Vergelijken met het ook al niet ongunstige seizoen 1985/86 nam deze zelfs nog met 42 procent toe.

De sterke schommelingen in de resultaten welke uit tabel 6.5 blijken, zijn een kenmerk voor deze bedrijfstak. Niet alleen schommelingen van produktie en prijzen, maar ook de sinds enige jaren toegenomen concurrentie van de produktie in het Waddengebied van de Duitse Bondsrepubliek en Denemarken hebben een grote invloed op de rentabiliteit van de Nederlandse cultuur. Doordat in de voorgaande seizoenen met een krappe aanvoer vanuit het Nederlandse kweekgebied de handel zich in meerdere of mindere mate kon bevoorraden in de genoemde gebieden - met daarbij soms nog enige aanvoer uit Ierland en het Verenigd Koninkrijk - werden niet meer zoals voorheen krappe aanvoeren door hogere prijzen gecompenseerd. Daardoor schommelden de bedrijfsresultaten sterker dan voorheen met het produktieniveau mee.

Het afgelopen seizoen was echter de aanvoer uit het Nederlandse, Duitse en Deense produktiegebied aan de lage kant, waardoor de prijzen alsnog flink konden stijgen. Daarnaast lijkt ook de gestegen vraag de opbrengstprijs positief te hebben beïnvloed. Mede doordat in voorgaande seizoenen door importen het aanbod wel op peil kon worden gehouden, lijkt de totale afzet op een structureel hoger niveau te zijn gekomen. In hoeverre het krappe aanbod van het afgelopen seizoen op de langere termijn negatieve gevolgen kan hebben is nog onzeker.

Tabel 6.5 Totaal resultaat van de mosselcultuur (mln.gld.)

|                          | 80/81       | 81/82       | 82/83       | 83/84       | 84/85       | 85/86       | 86/87       |
|--------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
|                          |             |             | 1)          | 1)          | 1)          | 1)          | 2)          |
| Aantal bedrijven         | 79          | 79          | 78          | 77          | 75          | 73          | 73          |
| Aantal schepen           | 82          | 82          | 82          | 81          | 80          | 78          | 79          |
| Motorvermogen            | 24,8        | 25,4        | 25,9        | 26,2        | 26,2        | 26,1        | 27,2        |
| Aantal opvarenden        | 255         | 245         | 242         | 241         | 240         | 235         | 237         |
| Besomming 3)             | 56,8        | 35,8        | 40,3        | 40,4        | 34,1        | 55,1        | 65,7        |
| Af: technische kosten 4) | <u>19,9</u> | <u>23,0</u> | <u>24,2</u> | <u>24,4</u> | <u>20,1</u> | <u>25,7</u> | <u>23,7</u> |
| Arbeidsopbrengst         | 36,9        | 12,8        | 16,1        | 16,0        | 14,0        | 29,4        | 42,0        |
| w.v. deel/soc.lasten     | 10,4        | 10,9        | 11,3        | 11,7        | 12,2        | 12,2        | 12,6        |
| netto-resultaat          | +26,5       | +1,9        | +4,8        | +4,3        | +1,8        | +17,3       | +29,4       |
| In gulden van 1986       |             |             |             |             |             |             |             |
| besomming 3)             | 69,8        | 41,2        | 43,8        | 42,7        | 34,9        | 55,2        | 65,7        |
| Af: technische kosten 4) | <u>24,5</u> | <u>26,5</u> | <u>26,3</u> | <u>25,8</u> | <u>20,6</u> | <u>25,7</u> | <u>23,7</u> |
| Arbeidsopbrengst         | 45,3        | 14,7        | 17,5        | 16,9        | 14,3        | 29,5        | 42,0        |
| w.v. deel/soc.lasten     | 12,8        | 12,5        | 12,3        | 12,3        | 12,5        | 12,2        | 12,6        |
| netto-opbrengst          | 32,5        | 2,2         | 5,2         | 4,6         | 1,8         | 17,3        | 29,4        |

1) Voorlopige cijfers.

2) Raming.

3) Inclusief overige opbrengsten.

4) Alle kosten, exclusief loon en sociale lasten.

## Bijlage

Bijlage Overzicht van de Nederlandse quota 1984-1987

| Vissoort/<br>vangstgebied | 1984     |              | 1985   |              | 1986   |              | 1987 a) |              |
|---------------------------|----------|--------------|--------|--------------|--------|--------------|---------|--------------|
|                           | Quotum   | w.v.<br>ruil | Quotum | w.v.<br>ruil | Quotum | w.v.<br>ruil | Quotum  | w.v.<br>ruil |
| Tong                      |          |              |        |              |        |              |         |              |
| III                       | 50       |              | 50     |              | 50     |              | 70      |              |
| II, IV                    | 15050    |              | 16105  | -590         | 14105  | -945         | 10530   |              |
| VIIa                      | 195      |              | 195    |              | -      | -300         | 80      | -250         |
| VIIhjk                    | 80       |              | 80     |              | -      | -80          | -       | -80          |
| VIII                      | 100      |              | 105    |              | 105    |              | 305     |              |
| Totaal                    | 16975    |              | 16535  |              | 14270  |              | 10985   |              |
| Schol                     |          |              |        |              |        |              |         |              |
| IIIa N                    | 1500     |              | 1800   |              | 2170   |              | 2170    |              |
| IIa, IV                   | 65120    |              | 79540  | +8000        | 77430  | +9200        | 62500   | +5000        |
| VIIa                      | 70       |              | 80     |              | -      | -80          | -       | -80          |
| VIIhjk                    | 200      |              | 200    |              | -      | -200         | -       | -200         |
| Totaal                    | 66890    |              | 81620  |              | 79500  |              | 64670   |              |
| Kabeljauw                 |          |              |        |              |        |              |         |              |
| IIIa N                    | 140 b)   |              | 150    |              | 150    |              | 110     |              |
| IIa, IV                   | 25900    |              | 28380  | +1900        | 17420  | -1250        | 13490   |              |
| VII (excl.a),             |          |              |        |              |        |              |         |              |
| VIII                      | 90       |              | 90     |              | 100 c) |              | 100     |              |
| VIIa                      | 100      |              | 100    |              | -      | -100         | -       | -100         |
| Totaal                    | 26230    |              | 28720  |              | 17670  |              | 14700   |              |
| Haring                    |          |              |        |              |        |              |         |              |
| II, IVa, b                | 22820    |              | 48530  | +1160        | 66700  | -2200        | 78330   | -1810        |
| IVc, VIId                 | 18000    |              | 24490  | -8160        | 21320  |              | 13120   | +1810        |
| Vb, VIaN, VIb             | 6260     |              | 5630   |              | 5160   |              | 4990    |              |
| VIa2, VIIbc               | 1090     |              | 1246   |              | 1550   |              | 1550    |              |
| VIIghjk                   | 500      |              | 800    |              | 1060   |              | 1110    |              |
| Totaal                    | 16880    |              | 80696  |              | 95790  |              | 99100   |              |
| Makreel                   |          |              |        |              |        |              |         |              |
| IIa, III, IV              | -        |              | 330    |              | 1200   |              | 1490    |              |
| II (excl.a),              |          |              |        |              |        |              |         |              |
| Vb, VI, VII, VIII,        |          |              |        |              |        |              |         |              |
| XII                       | 37300 d) |              | 35000  |              | 31170  |              | 34720   |              |
| Totaal                    | 37300    |              | 35330  |              | 32370  |              | 36210   |              |
| Wijting                   |          |              |        |              |        |              |         |              |
| IIIa                      | 70       |              | 70     |              | 70     |              | 50      |              |
| IIa, IV                   | 8440     |              | 9480   |              | 12422  | +4662        | 7760    |              |
| VIIa                      | 20       |              | 20     |              | -      | -20          | -       | -20          |
| VII (excl.a)              | 100      |              | 100    |              | 100    |              | 90      |              |
| Totaal                    | 8630     |              | 9670   |              | 12592  |              | 7900    |              |
| Koolvis                   |          |              |        |              |        |              |         |              |
| IIa, III, IV              | 190      |              | 210    |              | 260    |              | 210     |              |
| Schelvis                  |          |              |        |              |        |              |         |              |
| III                       | 10       |              | 10     |              | 10     |              | 10      |              |
| IIa, IV                   | 1110     |              | 2060   | +730         | 1620   | +70          | 1030    |              |
| Totaal                    | 1120     |              | 2070   |              | 1630   |              | 1040    |              |

# Bijlage (vervolg)

| Vissoort/<br>vangstgebied                               | 1984                  |              | 1985      |              | 1986   |              | 1987 a) |              |
|---------------------------------------------------------|-----------------------|--------------|-----------|--------------|--------|--------------|---------|--------------|
|                                                         | Quotum                | w.v.<br>ruil | Quotum    | w.v.<br>ruil | Quotum | w.v.<br>ruil | Quotum  | w.v.<br>ruil |
| <b>Zeeduivel</b>                                        |                       |              |           |              |        |              |         |              |
| Va,VI,XII,XIV                                           | 560 d)                | -            | -210 e)   | 90           | -180   | 135          | -135    |              |
| VII                                                     | -                     | -            | -360      | 120          | -240   | 180          | -180    |              |
| Totaal                                                  | 560                   | -            | -         | 210          | -      | 315          | -       |              |
| <b>Sprot</b>                                            |                       |              |           |              |        |              |         |              |
| VIIde                                                   | 1400                  | -            | 1400      | 350          | -      | 50           | -300    |              |
| IIa,IV                                                  | TAC 175000            | -            | 1950      | TAC 30000    | -      | TAC 50000    | -       |              |
| <b>Heek</b>                                             |                       |              |           |              |        |              |         |              |
| IIa,IV                                                  | 100                   | -            | 50        | -50          | -      | 90           | -       |              |
| Vb,VI,VII,                                              | -                     | -            | -         | -            | -      | -            | -       |              |
| XII,XIV                                                 | 90                    | -            | 40        | -50          | 110    | -            | -200    |              |
| VIII                                                    | 10                    | -            | -         | -10          | 10     | 20           | -       |              |
| Totaal                                                  | 200                   | -            | 90        | -            | 120    | 110          | -       |              |
| <b>Vissoorten waarvoor alleen TAC's van kracht zijn</b> |                       |              |           |              |        |              |         |              |
| <b>Horsmakreel</b>                                      |                       |              |           |              |        |              |         |              |
| IIa,IV                                                  | -                     | -            | 17500     | -            | 30000  | 30000        | -       |              |
| Vb,VI,VII,XIV                                           | -                     | -            | 140000 g) | -            | 78250  | 113250       | -       |              |
| VIII                                                    | -                     | -            | 17500     | -            | 4000   | 4000         | -       |              |
| Totaal                                                  | 175000 f)             | -            | 175000    | -            | 112250 | 147250       | -       |              |
| <b>Blaauwe wijting</b>                                  |                       |              |           |              |        |              |         |              |
| IIa, IV                                                 | -                     | -            | 60000     | -            | 50000  | 50000        | -       |              |
| Vb,VI,VII                                               | -                     | -            | 184000    | -            | 252000 | 252000       | -       |              |
| VIII (EG zone)                                          | -                     | -            | 33000     | -            | 13000  | 6500         | -       |              |
| Totaal                                                  | 262000 i)             | -            | 277000    | -            | 315000 | 308500       | -       |              |
| <b>Kever</b>                                            |                       |              |           |              |        |              |         |              |
| IIa,IIa,IV                                              | 340000                | -            | 340000    | -            | 300000 | 171000       | -       |              |
| <b>Opmerkingen:</b>                                     |                       |              |           |              |        |              |         |              |
| a) Voorlopig                                            | f) IIa,IV,VI,VII,VIII |              |           |              |        |              |         |              |
| b) Skagerrak                                            | g) Vb,VI,VII          |              |           |              |        |              |         |              |
| c) VII (excl. a)                                        | i) IV,VI,VII,XII,XIV  |              |           |              |        |              |         |              |
| d) Vb,VI,VII,VIII                                       |                       |              |           |              |        |              |         |              |
| e) Vb,VI                                                |                       |              |           |              |        |              |         |              |

Recente publikaties van de Afdeling Visserij:

Drs. W.P. Davidse en Ir. J.G.P. Smit  
De afzetproduktie van gekweekte Afrikaanse meerval,  
Mededeling No. 340, november 1985

Drs. P. Salz  
Policy instruments for development of fisheries,  
Publikatie No. 5.74, april 1986

Drs. P. Salz en Ir. J.G.P. Smit  
Verkenning van de markt voor visprodukten in Spanje,  
Mededeling No. 348, augustus 1986

Drs. W. Smit  
Visserij in Cijfers 1985,  
Periodieke Rapportage No. 31-35, september 1986

Drs. W. Smit (red.)  
Vis van kuil tot toonbank; opstellen aangeboden bij het afscheid van Drs. R. Rijneveld, hoofd van de Afdeling Visserij,  
Mededeling No. 359, december 1986

J. de Jager  
De internationale afzet van haring,  
Publikatie No. 5.75, maart 1987

J. de Jager  
Ontwikkelingen op de haringmarkt in West-Duitsland,  
Mededeling No. 357, april 1987

Drs. R. Rijneveld en Ir. J.W. de Wilde  
Nederlandse kottervisserij in ontwikkeling:  
Grenzen aan de groei,  
Publikatie No. 5.76, april 1987

In voorbereiding:

Drs. W.P. Davidse  
Bedrijfsresultaten in de kottervisserij gezien door fiscale bril

Drs. M. Smit  
Definitieve bedrijfsresultaten in de kottervisserij 1983-1985

Drs. H. Harmsma  
Ontwikkelingen in de afzet van mosselen

J. de Jager  
Definitieve bedrijfsresultaten in de grote zeevisserij 1983-1985